

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna

APARE SAPTAMANAL

Abonamentul:
Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe
se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor
un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile
se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Marile serbări ortodoxe și naționale din Sibiu Congresul Frăției Ortodoxe Române și al Asociației clerului „A. Șaguna”

Cuvântarea dlui Sextil Pușcariu la deschiderea congresului Frăției Ortodoxe Române

Inalt Prea Sfințite!

Prea Sfințiți Părinți!

Domnule Ministru!

Doamnelor și Domnilor!

Deschidem astăzi cel dintâi congres al Frăției Ortodoxe Române.

Prezența dlui ministru al cultelor și artelor în mijlocul nostru este pentru noi o dovadă că guvernul țării prețuește după cuviință aportul mare pe care solidaritatea ortodoxă îl aduce ideii de consolidare națională. Salutându-l în mijlocul nostru, îl asigurăm de recunoștința ce i-o purtăm.

Sântem de asemenea recunoscători dnei prezidente a Societății naționale a «Femeilor ortodoxe» pentru cinstea ce ne-o face venind în mijlocul celor ce urmărim ridicarea și afirmarea bisericii dreptmăritoare ca și societatea pe care o conduce cu atât de înțeleaptă râvnă și devotament. Salutăm asemenea pe toți cei ce venind la acest congres în număr atât de mare măresc prestigiul acestei manifestații ortodoxe.

Frăția ortodoxă română se întrunește azi în întâiul ei congres ordinar. Timpul ce s'a scurs dela grandioasa adunare de constituire din 5 Martie 1933 e prea scurt ca să putem cântări astăzi roadele unei experiențe și să judecăm dacă țelurile pe cari ni le-am pus și căile pe cari voim să ajungem la ele, sânt cele mai bune, totuși ne putem da seama, că existența noastră e perfect justificată.

Privirile noastre trec dincolo de clipele pe care le trăim și, întemeiate pe cunoștința trecutului, încearcă să deslușească orientările pentru viitor. De aproape un veac și jumătate ne străduim să introducem la noi civilizația apuseană. În urma unor eforturi mari și stăruitoare, România s'a încadrat între statele civilizate. De sigur că nu noi sântem cei care am vor să fie stăvilii la noi mersul triumfal al civilizației apusene de caracter romanic. Am dori dimpotrivă, ca ea să pătrundă adânc în masele populației și să nu rămână o prerogativă a straturilor sociale suprapuse. Ceeace nu ne-a putut da însă și nici nu ne va putea da apusul, este cultura lui. De acest lucru nu ținem seamă cece răspândesc amăgitoarea parolă a legăturilor strănse culturale cu romanitatea apuseană, prin catolicism. Cultura nu e o marfă de import și ea nu poate deveni o forță creatoare decât atunci când se desvoltă pe solul din care a răsarit. Ceeace ne trebuie acum când întreaga cultură românească a ajuns în sfârșit să se desvolte în plină libertate, este mai degrabă o emancipare spirituală de sub tutela străinătății, căreia prea mult timp i-a fost tributară gândirea noastră și al cărei prestigiu exagerat amenință să ne înăbușe originalitatea noastră etnică. De sigur că civilizația și cultura se întregesc una pe alta, în apusul scutit de invaziile hoardelor pustiitoare, revărsate din stepele Asiei. Civilizația și cultura au

ajuns chiar să se confunde una cu alta atât de mult, încât sânt limbi, ca cea franceză, care le numesc cu un singur cuvânt. Invățând pe om să-și potolească instinctele ancestrale și să se supună legilor sociale, civilizația a făcut agreabilă viața în societate, punând în aplicare practică cunoștințele agonisite prin cultură, deprinzând pe om să iubească munca și să prețuiască avantajele organizației, l-a dus la acele progrese tehnice care-i dau în mână arme din ce în ce mai perfecționate, în lupta cu forțele naturii. Dar aceste forțe sânt diriguite de o putere superioară, care n'a dat omului numai rațiunea ca să le apropie și să le servească, ci și sufletul capabil să simtă măreția armoniei veșnice, ce stăpânește natura. Pentruca tăria morală să-și plece cucernic genunchii în fața lui Dumnezeu, civilizația a produs bună starea și prosperitatea, deprinzând pe om la viața agreabilă și confortabilă, dar agrementul și confortul au produs luxul și desfrul, cărora se închină toți gangsterii, fiii civilizației moderne. Fericirea n'o poate da decât cultura noastră milenară, care nu s'a desvoltat în apus, în orașele cu strade obișnuite, ci în satele cu spor binecuvântat în copii, și în cătunele cu casele risipite, în care simțul de solidaritate rămânea restrâns și pornirile individualiste nu erau îngrădite de necesități sociale de ordin mai înalt. Belsugul turmelor și bogăția pământului, chiar când roadele lor se strângeau pentru alții, l-au făcut pe român darnic și lipsit de acel simț de prevedere, care te scutește de surprizele grele ale zilei de mâine, dar care degenează la atâtea alte popoare în zgârcenie, meschinărie și neospitalitate.

Nu mai grefată pe cultura care izvorește din structura etnică a unui popor, din concepțiile lui filosofice, dictate de religia în care se închină de două mii de ani, și câștigată printr-o lungă experiență, cu ecouri din cele mai îndepărtate timpuri, civilizația poate fi o binefacere. Altminteri ea distruge adesea bunuri culturale de cea mai mare valoare. Aceasta se vede tocmai la noi, unde nepotrivirea între civilizația orășenească a occidentului, neadaptată în mod treptat culturii noastre de esență sătească, a produs acel desechilibru care dă orășanului român o inferioritate în ceace privește forța și calitățile morale față de țaran. Sântem adânc convinși că acest neajuns nu poate fi tîmăduit decât de biserica strămoșească, care, în toate timpurile, s'a identificat cu structura noastră sufletească și a patronat cele mai multe și mai importante manifestări culturale în trecut. De aceea, Frăția ortodoxă română și-a îndreptat activitatea în deosebi spre orașele noastre, chemând din nou la altarul strămoșilor pe cei care s'au îndepărtat de el, atrași prea mult de himerele unei civilizații ce le-a distrus în parte fondul sufletesc sănătos. Acțunea noastră va fi încununată cu atât mai mult succes, cu cât porțile bisericilor vor fi mai larg deschise pentru

cei care caută mângăiere și cu cât preoții noștri nu se vor mulțumi ca credincioșii să vină în casa Domnului, ci își vor căuta parohienii acasă la ei, spre a aduce echilibru în suflete turburate, reconfort și mângăiere pentru inimi șovăelnice.

Biserica noastră dreptcredincioasă nu poate fi o instituție inertă, întemeindu-și dreptul de existență numai pe trecutul ei plin de glorie, ci ea trebuie să devină din ce în ce mai activă, mai militantă. Gânduri imperialiste sânt străine ortodoxiei. Aceasta nu însemnează însă că ea poate rămânea indiferentă față de tendințele tot mai accentuate ale eterodocșilor de a face prozelitism și de a-și întinde puterea pe socoteala noastră. Nu numai un drept indiscutabil de legitimă apărare ne silește să stăvilim aceste încercări, ci și convinșim că biserica noastră nestăruim să apărăm biserica noastră dreptmăritoare, apărăm însuși statul român și slujim ideea națională ce trebuie să rămână cel mai puternic suport al lui. Națională, cu adevărat, nu poate fi decât biserica ce s'a născut deodată cu poporul nostru și s'a identificat totdeauna cu aspirațiile lui care nu așteaptă ca să vină cuvântul de ordine de dincolo de hotarele țării. De aceea, e bine s'o știe toți, și mai ales cei ce pe căi insidioase, în timpul din urmă și fățiș, încearcă să ridice pretenții absurde și contrare intereselor românești, că noi cei dela Frăția ortodoxă română sântem hotărâți să veghem cu toată energia ca nimic să nu fie știrbit din drepturile noastre de biserică dominantă. Această dominație a ortodoxiei, înscrisă în actul constituțional de înțelepciunea conducătorilor noștri, e dictată de interese superioare și eterne de ordin național — și în privința ei nu există revizionism și încălcare de hotare — toate celelalte învoeli, acorduri, concordate și pacte încheiate din oportunism momentan, sânt vremelnice și pot fi denunțate și revăzute.

Prin conferința pe care I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae a binevoit să o pregătească, congresul nostru ține să manifeste în mod hotărât voința de a-și păstra neștirbită autonomia. Sântem incredințați cu toții că numai asigurându-i-se dreptul nestăruim de a-și fixa doctrina și de a se organiza și administra singură, dăm bisericii noastre puterea și prestigiul de care are nevoie și o putem feri de dezastruoase ingerințe politice. Autonomia pe care o cerem pentru noi, n'o vom refuza altor biserici, cu o condiție însă, ca bisericile care se bucură de ea, să se încadreze desăvârșit în ideea statului național român, iar acesta să-și exercite conștiincios dreptul lui de control. Noi care n'avem nimic de tînuț — și ținem organelor de control ale statului, în orice vreme, cărțile gospodăriei noastre deschise, am vrea ca statul să știe spiritul ce domnește în toate bisericile dela noi, să cunoască organizațiile lor până în cele mai mici amănunte, să fie exact informat despre felul cum se

cheltuesc banii lor și despre legăturile ce le au în țară și dincolo de hotarele țării.

Convinși că o faptă prețuește mai mult decât zece discursuri oricât de frumoase, am voit să ne prezentăm azi înaintea dvs. cu un rezultat palpabil al străduințelor noastre de un an și jumătate. Ținem să anunțăm că fundațiunea Gojdu a fost în sfârșit recuperată dela cei ce o dețin în mod abuziv. Am plăcerea de a vă anunța că guvernul actual, impresionat de sigur de intervențiile repetate ale chiriarihilor noștri și de moșniile cu zeci de mii de iscălituri, cu care m'am prezentat dlui ministru de externe, este pe cale de a soluționa litigiul existent.

„Tot înainte”, e deviza pe care o urmăm, străduința și neodihna mijloacele prin care vom s'o ducem la îndeplinire.

Nu mai angajând la luptă necontenită forțe noi și devotate vom izbăvi și realizăm ceva, căci pe fiecare an moartea ne rărește rândurile, lăsând goluri adânc simțite pentru biserica noastră dreptmăritoare. La Caransebeș s'a stins înțeleptul, cucernicul și bunul episcop Iosif Bădescu; la Arad, un steag purtat o viață întreagă a căzut din mâna lui Vasile Goldiș; la Cluj s'a prăbușit în toiul unei activități dedicate din ce în ce mai mult bisericii ortodoxe, unul din cei mai învățați sprijinitori ai ei, Gheorghe Bogdan-Duică, devotatul președinte al secției sibiene a Frăției ortodoxe române. Păstrând cu sfințenie în inimile noastre amintirea lor, dorim ca bunul Dumnezeu să-i primească în cer, între aleșii săi, iar pe pământ ideile lor să afle însufleșiți propagatori și pilda lor vrednici urmași, așa cum vădovita episcopie a Caransebeșului și-a găsit arhipăstorul luminat, de care cu dreptate ne leagă atât de mari speranțe.

Recunoștința pe care o datorăm celor ce-au închinat cea mai bună parte a muncii lor bisericii ortodoxe din Ardeal, ne îndeamnă să ne amintim că de curând s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Zaharia Boiu, al cărui teren de rodnică activitate a fost tocmai Sibiul. Aici a studiat teologia, aici a fost profesor de pedagogie și, după ce s'a întors dela Lipsca marilor teologi, a funcționat ca profesor la seminar, ca redactor al «Telegrafului Român» și al «Transilvaniei», ca asesor consistorial și ca parohul și protopresbiterul care a întrebuițat amvonul pentru predicile sale pline de înțelepciune. Amintim, în acelaș timp centenarul nașterii lui N. Cristea, memorandistul, fost profesor seminarial și mulți ani redactor al organului de publicitate înființat de Șaguna. Inglobând aceste modeste centenare în serbările noastre de azi, am crezut că sântem în spiritul ce însuflește asociația noastră și tot în acest spirit ne găsim dacă, înainte de începerea lucrărilor noastre, vom da expresie, ca români și ca ortodocși, devotamentului adânc și statornic față de Tron, prin telegrama omagială ce o vom trimite M. Sale Regelui. —

Cum au decurs serbările

Metropola religioasă a Ardealului, Sibiul de veche glorie, care s'a înfiorat de multeori de marile și istoricele înflăcărări ale neamului românesc de dincoace de munți, a adăugat la zilele sale de slavă încă două pline de-atâta vibrație sufletească, de-atâta înălțime în aspirații, de-atâta sfânt entuziasm religios și românesc, încât rar le-ai mai găsi pereche. Numai figurile de stil de cea mai mare forță și bogăție literară și adjectivale hiperbolice, indicând infinitul, ar putea sugera pentru ceie n'au avut fericirea să fie prezenți, ceva din valul de simțiri fierbinți și curate, care a unificat sufletele tuturor, dându-le o singură direcție, un singur obiectiv, o singură hotărâre. Cuvântul strâmt, definit, făcut mai mult pentru indicarea lucrurilor materiale, se zbate neputincios și dezolat în fața viziunilor și trăirilor magnifice, cari au copleșit sufletul în zilele de 28—29 Oct.

Niciodată n'am simțit mai mult ca de astădată trebuința să invoc la începutul unei descrieri, asemenea poezilor vechi, ajutorul dumnezeesc ca să nu trădez cu desăvârșire măreția zilelor pe cari vreau să le înfățișez.

Sosirea oaspeților

Încă de Vineri, 26 Octomvrie, au început să sosească participanții la copiosul ospăț spiritual ce se anunțase. Sâmbătă toate trenurile aduc intelectuali și popor, în haine de sărbătoare, cu steaguri și cântece. Cu trenul de 2 sosec membrii consiliului general al FOR-ului, dela Cluj: dnii Sextil Pușcariu, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Victor Papilian, Gh. Stănescu. Deodată cu dânsii sosec delegații P. S. Sale episcopului Nicolae al Clujului: P. C. Lor consilierii Stanca, Sava, Curea, prof. Muntean. În întâmpinarea tuturor au ieșit la gară școala normală de băieți și fete, cu orchestra, profesorii și studenții Academiei teologice. Dl Dr. Gh. Preda, în numele FOR-ului, secția Sibiu, le spune cuvinte inimoase de bun sosir.

Cu trenul de 5 sosec PP. SS. Lor episcopii Grigorie al Aradului și Vasile al Caransebeșului cu consilierii Păcățianu, Dr. Gh. Ciuhandu, dl Dr. C. Corneanu etc. Sunt întâmpinați cu aceeași dragoste.

Cu trenul de 6 sosește dna Principesa Al. Cantacuzino, președinta soc. ortodoxe naționale a femeilor române.

Și toate trenurile aduc de pretutindenți sute de intelectuali și preoți și mii de săteni.

La ora 6 se săvârșește în catedrala mitropolitană slujba privegherii de cătră P. S. arhiereul vicar Vasile Stan cu sobor de preoți. La sfârșit membrii FOR-ului se mărturisesc.

Sfânta liturghie

A doua zi, Duminecă 28 Oct., catedrala mitropolitană se umple de dimineața de mulțimea ce freacă ca la serbările epocale. Străzile împodobite cu steaguri naționale, cu covoare și flori, aduc mereu la porțile catedralei o lume românească din toată țara. La ora 9 I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, adus dela reședință de soborul de ierarhi și preoți în odăjdii și de corul studenților teologi, începe săvârșirea sfintei Liturghii, înconjurat de P. S. Lor episcopii Dr. Grigorie Comșa al Aradului, Dr. Vasile Lăzărescu al Caransebeșului, Dr. Andrei Mager arhiereul vicar al Orăzii, Dr. Vasile Stan arhiereul vicar al Sibiului, I. P. C. Sa arhimandritul Policarp Morușca și mulți preoți și patru diaconi. Catedrala e încărcată de lume ca un ciorchine rodnic. Sunt mii de credincioși cari umplu tot spațiul până la ușile altarului. Stau înghesuiți pe

balustradele balcoanelor, se revarsă în curte pe toate ușile laterale și la intrare, ca un stup în ajunul roirii.

După intrarea cu sfintele daruri se săvârșește hirotonirea întru presbiter a C. Sale Părintelui rector al Academiei teologice, Nicolae Colan.

La sfârșitul sfintei Liturghii, I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae rostește o predică cu profund răsădit în inimile ascultătorilor despre înnoirea forțelor morale ale națiunii. Este un dar al I. P. S. Sale, puțin comun, acela de-a înălța prin cuvântul Său ce vine puternic, viu și adevărat, din adâncimile unei convingeri ce covârșește pe toți, nivelul sufletesc al oricărei adunări la cari participă, în sferile sublimale ale celei mai pure spiritualități. O intrunire care se învrednicește de cuvântul I. P. S. Sale s'a salvat din monotonia, formalitate și proză. Impletirile de cuvinte se rotunjesc majestuos, în formulări definitive, energice, de adevăruri cari nu mai pot fi contestate, cari sunt tot atâtea izvoare de idei bogate și radiatoare de viață de mare înălțime spirituală. Iată câteva din cuvintele I. P. S. Sale, cari exprimă adevărata diagnoză și terapeutică a crizei de care suferim: „Eu mă plec cu smerenie în fața minunilor prin cari Domnul, cu puterea Sa divină, a deschis ochii orbilor și urechile surzilor, a îndreptat picioarele paralizicilor și a sculat din nou la viață oameni morți, dar mă prostern cel puțin tot pe atât de mult în fața minunii acestei renașteri spirituale pe care a operat-o în împărăția fără hotare a sufletului omenesc. Hristos a creat adevăratul climat spiritual pentru oameni noi și evanghelia Lui, pretutindenea unde s'a răspândit în scurgerea veacurilor, a fost însoțită de această putere de sus în stare să renască sufletele și să înnoiască viața lor.

De această putere de sus avem cea mai mare și mai urgentă nevoie, noi și întregul nostru popor, astăzi, în mijlocul trământărilor și a crizelor de tot felul prin cari trecem. Nu mă îndoiesc că bărbații cu răspundere în viața noastră publică pun toate silințele și toată bunacredința a lor pentru îndreptarea lucrurilor. Se croiesc legi peste legi, se fac reforme dese în toate domeniile: în școală, în administrație, în justiție, în finanțe, în agricultură, în comerț, se încurajează artele, științele, tehnica... Toate acestea sunt progrese necesare și vrednice de aprecierea și de respectul nostru. Mie mi se pare însă că toate acestea se petrec mai mult la suprafața vieții, dar viața însăși, în adâncimile ei sufletești, rămâne neschimbată. Nu-i destul să curăți numai cele dinafară ale blidului și păharului, după cum zice Sf. Scriptură, ci trebuie să grijești ca cele dinlăuntru ale lor să fie curate. Baza progresului real și statornic al unui popor, care nu atinge numai referințele externe ci pătrunde în rezorturile interioare și n'adâncurile vieții, este puterea morală a sufletelor. Fără de aceasta, toate binefacerile civilizațiunii și toate darurile culturii atârnă în vânt. Puterea sufletească a fiilor unui neam este comoara lui cea mai scumpă, este adevăratul capital național ce-l reprezintă în civilizațiunea lumii. De aceea, singura ieșire posibilă din strâmtoarea crizelor epocii noastre, singura garanție neînșelătoare a viitorului nostru,

singura problemă mare care se ridică deasupra tuturor celorlalte și e vrednică să înălțuiește toate silințele noastre astăzi, este: înnoirea forțelor morale ale națiunii. Prin acestea, chiar când ne-am găsi în mijlocul oricăror intrăngerii momentane, vom merge totuși cu siguranță la biruință!”

După predica I. P. S. Sale, o mulțime de intelectuali în frunte cu profesorii universitari din Cluj s'au cuminecat, impresionând puternic pe toți credincioși.

Ședința de deschidere a congresului FOR-ului

Mulțimea nenumărată a popoului a trecut apoi, la ora 11, în sala Thalia, care oricât e de vastă, era de astădată neîncăpătoare. Multă lume a trebuit să rămână pe afară s'asculte cuvântările la nauteparleur. S'a evaluat la vreo 12000 de persoane. Pe scenă iau loc PP. SS. arhierei în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, dl Sextil Pușcariu, preș. FOR-ului, dl ministru Al. Lapedatu, dl Octavian Goga, dnii I. Lupaș, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, dna Alexandrina Cantacuzino, dl Popescu-Necșești, dl C. Corneanu, dl G. Lungulescu etc.

Președintele, dl Sextil Pușcariu, deschide congresul printr'o cuvântare tot atât de memorabilă ca și aceea dela constituirea secției Sibiu a FOR-ului. Distinsul savant lărgeste anumite adevăruri pe cari le-a formulat atunci cu privire la legătura strânsă dintre ortodoxie și cultura românească. O cultură adevărat românească nu e decât aceea care emană din adâncimile sufletului nostru îmbibat dela nașterea lui de ortodoxie. «Cultura nu e o marfă de import și ea nu poate deveni o forță creatoare decât atunci când se dezvoltă pe solul din care a răsărit». «De acest lucru nu țin seama ceie răspândesc amăgițoarea parolă a legăturilor strânse culturale cu romanitatea apuseană, prin catolicism». «Ceeace ne trebuie acum când întregul popor românesc a ajuns în sfârșit să se desvolte în plină libertate, este mai degrabă o emancipare spirituală căreia prea mult timp i-a fost tributară gândirea noastră și al cărei prestigiu exagerat amenință să ne înnăbușe originalitatea noastră». «Numai grefată pe cultura care izvoarește din structura etnică a unui popor, din concepțiile lui filosofice, dictate de religia în care se închină de două mii de ani, și câștigate printr'o lungă experiență, cu ecouri din cele mai îndepărtate timpuri, civilizația (apuseană) poate fi o binefacere. Altminteri ea distruge adesea bunuri de cea mai mare valoare».

În senzul acestui adevăr care astăzi a devenit celor mai mulți o evidentă inevitabilă, dl Sextil Pușcariu cere ca toți fiii ei să ajute bisericii ortodoxe în acțiunea ei de legitimă apărare față de asalturile celor străini cu firea sau cu voia de aspirațiile neamului nostru: «Gândiri imperialiste sunt străine ortodoxiei. Aceasta nu însemnează însă că ea poate rămânea indiferentă față de tendințele tot mai accentuate ale eterodocșilor de-a face proselitism și de-ași întinde puterea pe socoteala noastră. Nu numai un drept indiscutabil de legitimă apărare ne silește să stabilim aceste încercări, ci și convingerea noastră nestrămutată că apărând biserica noastră dreptmăritoare, apărăm însuși statul român și slujim ideea națională ce trebuie să rămână cel mai puternic suport al lui. Națională cu adevărat, nu poate fi decât biserica ce s'a născut deodată cu poporul nostru și s'a identificat totdeauna cu aspirațiile lui, care nu așteaptă ca să-i vină cuvântul de ordine de dincolo de hotarele țării».

Ce deosebit este limbajul președintelui FOR-ului de cel al președintelui Agrului. Acela făcea apologia organizației internaționale a acțiunii catolice, și se anunțau intențiile de prozelitism în slujba catolicismului. De neamul românesc și de cultura lui originală, nici o vorbă, nici o grijă. Președintele FOR-ului împletește în fiecare propoziție grija de ortodoxie cu grija de neam și proclamă neimperialismul ortodoxiei, care nu vrea decât să se apere și să apere sufletul neamului împotriva atacurilor. Tot ce s'a spus la Sibiu, ca tot ce se spune de câteori se vorbește de ortodoxie, a fost în același timp mărturisire religioasă și națională.

Terminându-și cuvântarea președintele a cetit telegramele expediate Majestății Sale Regelui, I. P. S. Sale Patriarhului, dlui G. Tătărescu prim-ministru, dlui Stelian Popescu, președintele «Ligii antirevizioniste».

După Domnia Sa a luat cuvântul, I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului exprimându-și bucuria că vede pe fruntașii mireni ai bisericii strângându-se în jurul bisericii. «Frăția Ortodoxă Română este astăzi un organ mai mult prin care biserica noastră își îndeplinește divină ei misiune în viața neamului, iar în opinia publică reprezintă fără îndoială o conștiință de care trebuie să se țină neapărat seama». I. P. S. Sa a terminat acordând binecuvântarea arhierească primului congres al FOR-ului.

A vorbit apoi dl ministru al cultelor, Al. Lapedatu, mărturisind hotărârea de-a face ca statul românesc să dea bisericii sale naționale toată atențiunea ce i se cuvine «reparând nedreptățile și umilirile ce i s'au adus și asigurându-i un regim de dreptate și echitate potrivit legii sale organice, în raport cu numărul credincioșilor, cu situația materială și cu trebuințele ei reale»; „căci soarta acestei biserici, precum în trecut, așa și în viitor, este legată de aceea a statului și a neamului, cu cari s'a confundat în toate vremurile și de cari înțelege să nu se despartă niciodată».

Rând pe rând au salutat apoi Frăția Ortodoxă Română: P. S. episcopul Grigorie al Aradului, postulând necesitatea de-a lupta omenirea de aci înainte pentru drepturile lui Dumnezeu, căci pentru ale omului a luptat destul, spre nefericirea ei, dela revoluția franceză încoace; P. S. Sa episcopul Vasile al Caransebeșului cerând mirenilor noștri intelectuali să-și dea o doctrină socială și politică, inspirată din principiile ortodoxe; prof. păr. Mihail Bulacu aducând salutul I. P. S. Sale Patriarhului și exprimându-și dorința ca FOR-ul să se întindă peste toată țara; dna Alexandrina Cantacuzino în numele «Societății ortodoxe naționale a femeilor române», care luptă de 25 ani pentru aceleași idealuri; dnii Dr. G. Preda în numele «Astreii», păr. Dr. G. Ciuhandu în numele Asociației clerului «A. Șaguna», păr. Partenie în numele «Asociației generale a clerului», prof. I. Popa în numele corpului didactic, prefectul N. Regman în numele județului Sibiu, stud. I. Faur în numele studențimii și G. Lungulescu în numele dlui Stelian Popescu preș. Ligii antirevizioniste.

Emoționant vorbește la sfârșit dl prof. universitar Ioan Lupaș, făcând propunerea ca FOR-ul împreună cu Soc. ortodoxă națională a femeilor române să se îngrijească ca până peste 2 ani, când se împlinesc 100 ani dela moartea Anastasiei Șaguna, moaștele ei sfinte să fie aduse din Budapesta dușmanilor noștri și așezate la Râșinari lângă cele ale sfântului ei fiu, Andrei. Propunerea e primită cu mare

entuziasm și ședința se închide. După aceea a avut loc o masă comună la restaurantul «Bulevard», participând câteva sute de membri.

Concertul dela ora 5 d. a. și conferința dlui O. Goga

Aceeaș mulțime a tixit încă de pe la ora 4 marea sală «Thalia», dornică să asculte pe finul intelectual și vajnicul stegar al naționalismului în vremurile trecute și actuale, pe dnul Octavian Goga.

Flăcării și fetele din corurile soc. Sf. Gheorghe din Rășinari, Sadu, Turnișor, au aliniat pe scenă, în fața publicului, culorile clare, tinere și atât de distinse ale portului românesc din ținutul Sibiului. Un tablou viu cu mult alb străbătut de râuri negre, de-o splendoare unică, desfată privirile asistenților: neamul românesc în tinerețea, puritatea și gustul lui artistic, format din limpezimi și sincerități, acelaș totdeauna, freamătă în fața privitorilor animând nădejile lor de bine, mândria lor românească. La un colț al scenei s'a pitit modest, corul dulcilor melodii religioase-populare, al păr. profesor Sterie Stinghe din Brașov, «Mângâierea».

Programul l-a început corul tinereții rășinărean, cu o cântare religioasă și cu doina: «Codrule ce te mândrești». Freamătul melancolic de codru, șopotul de izvoare, chiotul prelungit în soare, se amestecau și se alternau, răzbind printre ele duios, glasul unei tinere fete soliste, care părea că reînvie glasul mamelor noastre în câmp sau în livadă.

Fetele tuturor străluciau de încântare. O vraje se așternea magic peste toți. Nu mai eram în sala «Thalia». Eram pe dealurile însoțite și în văile umbroase ale țării noastre scumpe, legănați de simfonia naturii și a versului de româncă tânără.

Cu aceeaș perfecțiune a executat corul «Mângâierea» psalmul 85.

A urmat apoi conferința: «Reînvierea națională a României» a dlui O. Goga. Cu puterea-i poetică de evocare și de plasticizare, cântărețul specificului nostru național, a zugrăvit acest specific ca pe ceva din care nu se poate separa concepția de viață și felul de manifestare cotidiană și artistică al ortodoxiei. Ortodoxia este substanțial convertită în fire românească. Fondul nostru etnic e un aluat în care s'au frământat indisolubil însușiri și conținuturi antice cu elementele culturii bizantine ortodoxe. A zice ortodoxie înseamnă a

zice românism, și viceversa. «*Tiparul milenar al sufletului românesc s'a fixat în cursul vremii alături de ortodoxism. Așa de mult s'a îmbibat sufletul nostru de creștinismul primit prin prisma ortodoxiei, încât nu se mai poate despărți unul de altul.*» «*Întreaga amploare, întreaga adâncime și cum se spune întreaga spiritualitate a poporului nostru românesc este legată de civilizația pe care ne-a dat-o ortodoxismul.*» Unul care militează în favorul neamului, trebuie să militeze ipso-facto în favorul ortodoxiei: «*cineva care luptă pentru ideea națională și pentru consolidarea în sens național al acestui stat trebuie să fie de față la orice afirmare ortodoxă, fiindcă ea este peatra de temelie a consolidării noastre.*» O politică națională nu poate fi decât o politică ortodoxă. Ortodoxia trebuie să fie rezervorul de inspirație al omului politic. Cântărețul pătimirii noastre trecute, a arătat apoi că acea pătimire n'a trecut cu totul; ea se prelungește până azi. Suntem dominați și exploatați și azi de aceeași străini ca și ieri. Ba într-o măsură oarecare situația s'a agravat, căci demagogia atentează continuu la sufletul neamului stricându-l. Dsa încheie cu un tablou descris de un scriitor ungar: soldații români când au intrat în Budapesta, duceau în mijlocul lor, într-o căruță cu coviltir, un preot român în odăjdii care-i binecuvânta. Oamenii politici români trebuie să fie conducătorii destoinici ai căruții statului român, în care să așeze ortodoxia; singura care poate aduce țării binecuvântare.

Corurile din Sadu și Turnișor au încheiat cu alte cântări religioase și naționale, uimitor de bine executate, programul.

Concertul religios și conferința I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae dela ora 9

La ora 7 s'a terminat programul din sala «Thalia». De abia au avut oamenii vreme să imbuce ceva și-au trebuit să se grăbească la catedrală, unde la ora 8 și jumătate nu mai încăpea nimeni.

Corul catedralei condus de păr. profesor Timotei Popovici a executat magistral o serie de cântări religioase. S'a remarcat basul profund și melodios al solistului Gherman.

Între cântări I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae și-a rostit conferința despre „*Autonomia Bisericii*”. Am mai spus și repetăm, căci este o realitate: I. P. S. Sa este teologul problemelor Ardealului, atât a acelora

de totdeauna, cât și a celor actuale. Nevoile trecutului și instinctul de apărare al strămoșilor au adaptat într'un fel corăspunzător locului și împrejurărilor, tezaurul religios al creștinismului, într'un fel care astăzi, minune, apare ca cel mai corăspunzător creștinismului în întregime. Aci s'au afirmat și s'au aplicat totdeauna principiile atât de potrivite cu spiritul creștinismului: al autonomiei Bisericii, al colaborării strânse între toți fiii Bisericii, clerici și mireni, al strănelor legături ale Bisericii cu întreaga viață socială, fără a-i nesocoti legile firești. Și aceste principii au fost aplicate atât de just, fără cădere în extreme, încât nu e de mirare că azi modalitatea ardeleană a raporturilor dintre Biserica și stat, Biserica și viață, apare ca cea mai ideală și în toate țările se tinde a o realiza.

Dar formele acestea de viață pe cari strămoșii noștri le-au realizat prin instinct se susțineau până acum fără argumente puternice scoase din spiritul creștinismului, fără a fi aprofundate în sensul lor intim. I. P. S. Sa le luminează cu o cugetare într'adevăr teologică. Noțiunea colaborării clericilor cu mireni și aceea a raportului Bisericii cu viața noastră românească, a fost amplu dezvoltată, lărgită, clarificată, la adunarea de constituire a FOR-ului la Cluj. Noțiunea autonomiei, care pentru noi era o noțiune strămtă juridică, a devenit grație scrutarilor I. P. S. Sale o noțiune amplă, adâncă și evidentă pentru orice creștin adevărat. În toamna trecută, la congresul național-bisericesc, I. P. S. Sa a lărgit noțiunea autonomiei cu *ideea răspunderii*. Numai o Biserica autonomă poate lucra pe răspunderea ei morală și se simte în tot momentul responsabilă de tot ce se face și nu se face în ea. O Biserica robită statului așteaptă orice inițiativă și lucrare dela guvern și aruncă răspunderea pentru orice chestiune de natură misionară, duhovnicească, asupra guvernului, ceea ce e o absurditate. În conferința aceasta, I. P. S. Sa lărgeste noțiunea autonomiei din latură adâncimii ei religioase, cu: *ideea autonomiei credinței și a lui Dumnezeu*. Biserica e autonomă, ca instituție, pentru că sufletul e autonom în adâncimile sale religioase. Cu suprafața lui, cu trupul, omul e supus statului, care însă nu dispune de mijloace de-a pătrunde mai adânc în suflet, de a-l supune și ferici. Aici pătrunde și fericește numai Dumnezeu prin Biserica Sa. Omul, în adâncurile sale, se supune numai lui Dumnezeu,

în Biserica. Biserica este trupul mistic al lui Hristos, Eul ei este Hristos. Făcând parte din Biserica, facem parte din Hristos. Cum se va lăsa trupul lui Hristos să fie condus de altcineva, decât de capul ei care este Hristos?

Dar autonomia nu înseamnă separație. Lucrând în stat și asupra aceluiași subiecte ca și statul, e firesc ca Biserica și statul să se întâlnească în tot momentul. Biserica străbate statul ca sufletul trupul.

Paralel cu ființa Bisericii, cu natura credinții, I. P. S. Sa cercetează și ființa statului, idealurile lui, pentru a putea arăta că Biserica nu poate fi socotită numai un mădular al lui.

Ședința de Luni înainte de amiază

Luni la ora 8 dimineața începe sfânta Liturghie, săvârșită de P. S. Sa episcopul Grigorie cu PP. SS. Lor arhieriei vicari Andrei și Vasile. E hirotonit în timpul ei întru presbiter diaconul prof. Octavian Dragoș. La sfârșitul Liturghiei, P. S. Sa episcopul Grigorie rostește o predică impresionantă. După un Te-Deum pentru sănătatea M. Sale reginei Maria, a cărei ziuă de naștere este, are loc în aula Academiei teologice «Andreiane» a doua ședință a FOR-ului, la care participă aceiași membrii frunțași ca și în prima zi și câteva sute de intelectuali și preoți.

După citirea de către secretarul, dl profesor G. Stănescu, a raportului general al activității din cursul anului trecut, președintele dă cuvântul dlui Cornel Corneanu, președintele comisiunii de propuneri. Dsa propune să se întreprindă o acțiune și mai energetică pentru recuperarea Fundațiunii Gojdu dela unguri pe seama tinerețului studios ortodox. Propune să se blameze cu toată energia provocațiunile și sfidările Agrului din congresul dela Lugoj, provocațiunii aruncate ortodoxiei sub președinția unui ministru activ. Biserica ortodoxă nu se va lăsa niciodată scoasă din situațiunea de dominantă în statul român. Pretenția Agrului ca «Fondus regius» al fostului stat unguresc să fie predat în întregime uniților, e o îndrăzneală care trebuie respinsă dela început. Cere ca să se blameze și intențiile de prozelitism proclamate de episcopul Niculescu în cuvântarea ținută cu ocazia sfînțirii picturii bisericii din Lugoj.

DI profesor Victor Papilian, vorbește în chestiunea concordatului cu Vaticanul și al acordului încheiat

* FOIȘOARA *

Cuvântarea

dlui ministru AL. LAPEDATU la congresul Frăției Ortodoxe Române

Ca fiu credincios al bisericii mele, ca membru al supremelor ei organe de conducere și ca ministru al cultelor, am ținut de înaltă datorie să răspund invitațiunii ce mi s'a făcut de a participa la acest întâi congres al Frăției ortodoxe române, de dincoace de Carpați.

Căci era, evident, pentru mine, o chestiune de înaltă datorie să fiu, ca credincios, alături de toți acei cari, acum doi ani, ne-am constituit, la Cluj, în această asociațiune de susținere și promovare, pe noi căi și prin noi mijloace, a intereselor de tot felul ale bisericii noastre, — să fiu, ca membru în supremele organe de conducere ale acestei biserici, laolaltă cu soții mei, la locul de onoare și de răspundere, la care ne-au angajat, în acelaș scop, încrederea colectivă a celor ce ne-au trimis în aceste locuri, — să fiu, în sfârșit, ca ministru al cultelor, prezent la un congres în care se vor desbata și decide, de bunăseamnă, chestiuni de osebit interes pentru viața bisericii noastre în legătură cu cea a statului.

Acesta este rostul prezenței mele la congresul general al Frăției ortodoxe române, frăție reclamată și de împrejurările grele și neliniștitoare ale vremurilor prin

cari trecem. Căci trăim, în adevăr, zile turburi și nesigure. Totul se clatină și tinde să se risipească în jurul nostru. Chiar întocmirile și așezămintele pe cari le-am crezut mai trainice și mai durabile! Singură instituțiunea divină a Mântuitorului stă neclintită pe peatra ei de temelie, înfruntând, ca si'n alte asemenea epoci, cu vrednicie și cu demnitate, adversitățile și îndeplinindu-și mai departe cu aceeași conștiință și răvnă apostolică, misiunea...

Și, din fericire, alături de această conștiință și răvnă a conducătorilor ei firești, ierarhi și clerici, stă conștiința și răvna credincioșilor, a mirenilor. Aceasta cu deosebire la noi, ceice avem, în această privință, a solidarității clerului și poporului, o îndelungată și frumoasă tradiție. Căci, cel puțin de 70 de ani, mireni noștri stau, în chip organizat și legal, cu interes și devotament, în slujba bisericii lor, fiindu-i stălp și scut puternic și nebruit, în vremurile de urgie politică înainte de Unire. Ei au ținut atunci piept atacurilor perfide și loviturilor necruțătoare ce s'au dat împotriva bisericii noastre și prin ei s'au câștigat succesele și biruințele ce i-au asigurat respectarea drepturilor și bunurilor.

La fel, azi, în împrejurări, e drept, schimbate în bine, sub anumite raporturi, dar tot așa de grave sub altele, mireni au simțit datoria să se așeze din nou, cu și mai multă grijă și rigoare, la postul de sprijin și ajutor, de veghe și apărare, pentruca biserica noastră strămoșească să-și mențină poziția pe care a avut-o totdeauna în trecut și care i s'a recunoscut formal în organizația noului Stat român

întregit, să-și asigure drepturile și viața ei autonomă potrivit tradițiilor sale și dispozițiilor fundamentale ale ordinii noastre constituționale și să-și îndeplinească cât mai bine rolul în viața spirituală, culturală și socială a neamului.

În frunte cu drept credinciosul și înțeleptul lor Suveran, statul și națiunea, de cari biserica ortodoxă română este indisolubil legată, dela întemeierea și orânduirea sa, își for face, desigur, datoria. Încât pentru mine, în demnitatea în care mă gădesc, ca ministru al cultelor, conștient de aceste datorii, am început cu sprijinul larg și înțelept al guvernului din care fac parte, opera de redresare, atât ce privește poziția ei ca atare în stat, cât și ce privește situația ei morală și materială. Și anume — reparând nedreptățile și umilirile ce i s'au adus și asigurându-i un regim de dreptate și echitate potrivit legii sale organice, în raport cu numărul credincioșilor, cu situația materială și cu trebuințele ei reale.

Lucrare, evident, dat fiind dificultățile mari prin care trecem, destul de grea și care nu se va putea realiza complet decât treptat și cu convenită răbdare. Dar, cu concursul prețios și nepregetat al înalților noștri ierarhi și cu solidara stăruință a tuturor fiilor buni și devotați ai bisericii ortodoxe, vom isbuti totuși.

Sunt, în această privință, plin de încredere și nădejde. Căci soarta acestei biserici, precum în trecut, așa și în viitor, este legată de cea a statului și a neamului, cu cari s'a confundat în toate vremurile și de cari înțelege să nu se despartă niciodată.

Iar soarta statului și neamului se găsește astăzi în mâinile unui Monarh tânăr și viguros, plin de înțelepciune și patriotism și cu cea mai fierbinte și hotărâtă dorință și voință de a-și sluji și călăuzi neamul și biserica pe calea neîncetatei consolidări și propășiri, 'ca urmaș al unor mari și glorioși înaintași și ca întâiul Rege ortodox al dinastiei ce stă în fruntea României noastre întregite. Cu credință și devotament neclintit față de Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, salut cu toată căldura sufletului meu acest congres și pe iluștrii săi conducători, urându-le cel mai deplin succes în lucrările lor.

Profesor la locul meritat. — DI ministru Al. Lapedatu, luând parte la o ședință recentă a consiliului facultății de litere dela universitatea din Cluj, a făcut propunerea să se ofere poetului O. GOGA, vacanta catedră de estetică literară a facultății menționate. DI O. Goga, proclamat înainte de trei ani doctor honoris cauza al universității clujene, va fi, mai pe sus de orice îndoială, o nouă podoabă a înaltei școale din centrul Ardealului.

Știrea că un mare poet și scriitor va primi o catedră, pentru care este în deosebi indicat, nu poate decât să stârnească mare bucurie atât între măestrui condeielui românesc, cât și între toți admiratorii, mai pe sus de partide politice, ai celui ce a îmbogățit averea culturii naționale cu opere ce rămân.

de dl Valer Pop, prin care statul român este văduvit în favorul catolicismului maghiar revizionist de bunuri de miliarde. Concordatul este împotriva aspirațiilor și idealurilor statului românesc și umilitor pentru noi. În statul unguresc, unde catolicii erau în număr atât de mare, biserica catolică nu era scoasă de sub autoritatea statului și pusă sub o autoritate din afară. Regele era patronul ei și al bunurilor ei. Azi Vaticanul e stăpânul unor imense bunuri din statul românesc. O putere străină e stăpână în statul nostru. Prin concordat e lezată demnitatea noastră de ortodocși, căci biserica noastră e socotită, față de religia «apostolică» internațională a catolicismului, ca o Biserică de mâna a doua. «Acestă situație noi n'o putem primi» declară dl V. Papilian. DSA formulează necesitatea absolută ca să se reunească bisericile românești. *Să formăm un singur trup, un singur suflet.*

Răspicat, cu autoritate de principesa, vorbește în chestiunea concordatului dna *Alexandrina Cantacuzino*. Frământări și primejdii mari se arată la orizont. Niciodată nu s'a impus mai mult, în toată lumea, necesitatea unirii naționale. Ideea aceasta domnește în Germania, în Italia. Uniții trebuie să lapede jugul unei autorități externe și să se încorporeze în trupul și sufletul unic al neamului. Căci țara nu se poate apăra numai cu tunul. Mai presus de toate se cere un suflet unic și independent. Societatea ortodoxă națională a femeilor române se pune cu totul în slujba acestui ideal.

În același sens vorbește păr. Partenie, aducând adevărul preoțimii din țara mamă în lupta pentru eliberarea statului de dominația străină a Vaticanului.

Este invitat apoi să vorbească dl *Onisifor Ghibu*. Printr'o serie de documente dsa dovedește că catolicismul este pus în slujba revizionismului unguresc. Concordatul țării noastre cu Vaticanul e cel mai umilitor dintre toate concordatele, e o unealtă a acestui revizionism. Actul original al concordatului a cuprins la urmă o declarație scrisă cu mâna proprie de secretarul de stat al Vaticanului în care se admitea că numai prin legi, nu prin acorduri între guvern și Vatican, se pot soluționa eventuale noi chestiuni ce se ivesc între cele două părți. Actul acesta original a fost furat dela ministerul de externe. De sigur că nu autoritățile statului nostru au avut interesul ca el să dispară. În baza

acestei declarații acordul cu Vaticanul în chestia statusului catolic nu s'ar fi putut încheia.

Lipsind actul original al Concordatului, curtea de casație și consiliul legislativ sesizate, au dat de 2 ani un avis că concordatul poate fi denunțat. Avizul acesta stă de 2 ani la ministerul de justiție fără a i se da curs. Acordul încheiat pe o temelie ilegală, încă e de drept neavenit.

Dl Ghibu citează apoi dintr'un articol al dlui Gyárfás, senatorul maghiar și credinciosul catolic, în care scria la plecarea nunțului Dolci: că a fost pentru maghiari «un stâlp puternic» și i-a ajutat enorm să dobândească statusul catolic.

În arhivele a două mănăstiri catolice, în cari n'a putut intra decât cu autorizația ministerului instrucțiunii publice, a găsit lucruri grave pentru existența statului nostru: ordine dela Budapesta și Roma să reziste și să lupte contra statului român, contra «hidrei» căci în curând va fi răpusă. Aceste documente le va publica într'o carte cât de curând.

Ordurile Piaristilor și al Minorților sunt conduse în întregime de unguri, cari au impus acestor ordine mondiale politica revizionismului. Cărticica cu statutele ordinului Piaristilor din Ardeal, tipărită în 1932, are pe peretele cărții ca emblemă coroana Ungariei. Această cărticică a oferit-o ministerului român de justiție când a cerut aprobarea ființării lui în România. Respingându-se broșura cu această emblemă, au prezentat statutele în altă broșură, care în locul emblemei, are simplu crucea sf. Ștefan și inițialele M. A. (Magyar Álam). Dintr'un șematism mondial al ordinului, (apărut la Roma în 1931) dl Onisifor Ghibu a constatat că șeful ordinului la Roma este un ungur. În el se spune că părțile din provincia ungară a ordinului „smulse” Ungariei prin tratatul dela Trianon, au format o provincie română. Numirile localităților din Ardeal, deși broșura e tipărită în latinește, sunt date în ungurește.

Suntem guvernați dela Roma, de unguri. Acordul în chestia statusului catolic nu favorizează pe uniți deloc, ci numai pe unguri. Prin el «se perpetuează Ungaria în granițele României». Dl profesor Onisifor Ghibu spune că a acuzat pe autorul acordului, dl Valer Pop, că e vândut ungarilor, la ceace dl Valer Pop n'a avut curajul să răspundă prin sesizarea justiției. Dl O. Ghibu mai citează titlul unei cereri făcute către minister de preotul catolic renegat I.

Badila în numele «institului de ofani regesc ungar» Therezianum, din Sibiu, ca și când am fi în Ungaria.

Toată asistența își manifestă viu dorința să mai asculte gravele desvăluiri ale dlui Onisifor Ghibu. Dar timpul fiind înaintat, dsa promise că va ținea seara în «aula Academiei» o conferință despre aceste lucruri.

Intr'o atmosferă încărcată de indignare împotriva manoperelor catolicismului pus în slujbă ungurească, ia cuvântul I. P. S. Sa Mitropolitul Ardealului Nicolae. Cuvintele capului religios al Bisericii naționale din Ardeal au nu știu ce majestoasă rezonanță istorică. I. P. S. Sa spune cam următoarele: „Dumnezeu ne-a ajutat să răzvim printre atâtea greutăți și lovituri, dintre cari cea mai puternică a fost aceea dela 1700. Azi este cu dreptate să se pună problema reparațiilor. Eu sunt urmașul vechilor ierarhi români dela Alba-Iulia și sunt în drept să cer reparațiile loviturilor primite. Măcar azi să vedem greșelile ce s'au făcut dela 1918 și până acum. Când a fost să se ratifice concordatul cu Vaticanul eu am spus că statul și neamul românesc nu au nevoie de concordat. Dacă state cu un procent cu mult mai mare de populație catolică au refuzat să încheie concordate cu Vaticanul, de ce l-am încheia noi? Acest concordat nu conține decât concesiuni pe seama străinilor. Sub masca aspirațiilor bisericesti se protejează aspirațiile dușmanilor statului și neamului nostru. Am protestat în parlament spunând că aspirațiile unui popor sunt mai tari ca legile nedrepte cu acel popor și noi păstorii lui vom lupta ca acest concordat să fie denunțat. Ce s'a întâmplat după aceea, ne-a dat dreptate. Protejați de concordat dușmanii neamului nostru dau asalturi autorității și solidității statului. Azi cerem în numele intereselor statului român ca concordatul să fie denunțat.

Păr. Partenie m'a întrebat în ce situație se află episcopatul unit care e supus prin concordat Vaticanului? Eu întreb: în ce situație se află întreaga biserică unită? Mă refer la două legi: la constituție și la concordat. Când s'a votat constituția, era cu fața spre țară și a primit să fie națională, iar când s'a votat concordatul, ca să capete ceva și

dela Vatican, a primit cu aceeași bucurie să nu fie națională, să se înglobeze în catolicism, care nu admite (Syllabus) pentru vreo parte din biserică sa, să aibă caracterul național. Comportarea și situația ei îmi aduce aminte de-o povestire a dlui Oct. Goga despre un șvab din munții Apuseni în timpul revoluției lui Avram Iancu. Șvabul și-a suit nevasta pe acoperișul casei. Când îi spunea soția că Români sunt mai tari, Șvabul îmbrăca țări, când îi spunea că ungurii sunt mai tari, el îmbrăca nădragi. Așa și biserica unită: la constituție îmbracă țări, iar la concordat nădragi. Între astfel de împrejurări eu nu știu care e situația episcopilor uniți.

Episcopul unit dela Lugoj a spus: «Noi suntem avantpostul Romei eterne pentru a-i câștiga credincioși». De unde? întreb eu. Noi nu suntem o colonie, africană, teren de misiune pentru orce întâi venit. Noi avem ortodoxia ca credință a sufletului nostru. Biserica românească e Biserica lui Hristos coborâtă cu toate darurile sale în mijlocul poporului nostru. Noi suntem vatra veche a poporului român. Avem noi dreptul să reclamăm acasă pe fiii rătașiți ai neamului. Unitatea credinței și a sufletelor nu poate rămânea pentru totdeauna ruptă. Cum ne-a ajutat Dumnezeu să se facă unirea națională, ne va ajuta și la unirea sufletelor în credință. Viața unui neam e lungă. Să avem răbdare. Mai curând sau mai târziu vom lichida și acest neplăcut incident trecător din viața neamului nostru.

Cât despre acordul în chestia statusului catolic, noi spunem că s'a făcut o greșală că s'a încheiat. Și el trebuie să se desfășoare. Guvernul țării trebuie să aibă acest curaj».

Cuvintele înaltului ierarh au fost des întrerupte de aplauze puternice.

Primul congres al FOR-ului a luat cu acestea sfârșit într'un entuziasm tot atât de mare ca și la începutul ședințelor, cu cântarea religioasă „Cu noi este Dumnezeu”. P. S. S. epis. Grigorie al Aradului a invitat FOR-ul ca să-și țină congresul din anul viitor la Arad. Ceeace se și primește. La ora 3 d. a. membrii FOR-ului împreună cu înalții ierarhi s'au dus la Rășinari, unde s'a slujit un parastas pentru pomenirea mitropolitului Andrei Șaguna.

Reînvierea națională a României

— Fragment din conferința dlui O. GOGA, ținută la festivalul organizat de FOR, în sala «Thalia» Sibiu, în seara de 28 Octombrie 1934* —

Inalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiți Părinți,
Domnule Ministru,
Domnelor și Domnilor,

Mărturisesc, am primit cu plăcere invitația care mi s'a făcut de a fi o conferință astăzi aici; am primit deși vă spun sincer nu sunt ca acei cari cu înțelepciune se îmbulzesc să ferească sufletul de aproapele.

Au fost însă două motive cu totul speciale care m'au îndemnat să primesc această amabilă invitație. Întâi și mai întâi eram poftit să vin la Sibiu, să pot vedea locul copilăriei mele, să retrăiesc în sufletul meu vechi amintiri.

Fiecare colț de pământ îmi vorbește aici, unde am petrecut copilăria mea, cu toate impulsurile tinereții, cu toate visele adolescenței și cu toate începuturile de luptă ale bărbăției.

* După note stenografice.

Cunosc fiecare colț de pământ și pe mulți dintre Dvs. vă cunosc personal, deși mi se pare că de când n'am mai fost pe aici, un pictor meșter a trecut o pensulă de argint pe la tâmplile Dvs.

Al doilea motiv era că mi se cere o contribuțiune la afirmarea ortodoxiei noastre, la serbarea ortodoxiei — și dați-mi voe acum să spun ce înseamnă ortodoxismul nostru.

Dacă cunoaștem și pătrundem sufletul nostru, dacă facem oarecare penetrație în misterul existenței noastre, atunci suntem îndemnați să recunoaștem în mod obiectiv, că ortodoxismul înseamnă românism.

Deci cineva care luptă pentru ideea națională și pentru consolidarea, în sens național, a acestui stat, trebuie să fie de față la orce afirmare ortodoxă, fiindcă ea este piatra de temelie a consolidării noastre. (Aplauze, bravo, bravo...)

Tiparul milenar al sufletului românesc s'a fixat în cursul vremii alături de ortodoxism. Așa de mult s'a îmbibat sufletul nostru de creștinismul primit prin prisma ortodoxiei, încât nu se mai poate despărți unul de altul.

Întreaga amploare, întreaga adâncime și, cum se spune, întreaga spiritualitate a poporului nostru românesc este

legată de civilizația pe care ne-a dat-o ortodoxismul.

Dvs. știți bine cu toții, că pe pământul nostru am primit o puternică cultură și am elaborat o civilizație. Una din marile civilizații care contează în istoria omenirii, a luat contact cu noi și 250—300 de ani a fost găzduită la noi. Civilizația bizantină, dela căderea imperiului bizantin la 1453 și până la ridicarea ca mare putere a Rusiei imperiale s'a adăpostit la noi. În tot acest răstimp Bizanțul cu toată civilizația s'a refugiat la noi. Și domniile principatelor Moldova și Muntenia în acest răstimp țineau loc de împărați bizantini.

Cărțile noastre ortodoxe din nordul Moldovei erau semănate dealungul Balcanilor, au trecut pe la muntele Athos și până departe în Asia Mică, de unde zilele trecute un cunoscut cercetător istoric și literar, dl Beza ne-a adus dela muntele Sinai portretul lui Constantin Brâncoveanu.

În Bizanț era așa de mare importanța Domnilor Valahi și Moldoveni, încât era patriarh la Constantinopol cel pe care îl destina Vasile Lupu. Această splendoare a noastră a finit cum vă spuneam 300 de ani. Duceți-vă și vedeți mănăstirile din nordul Moldovei și Bucovinei, sau duceți-vă și vedeți biserica

domnească dela Curtea de Argeș, unde veți putea vedea ce comori artistice ne-au rămas.

Ce înseamnă aceasta?

Inseamnă că civilizația bizantină s'a adăpostit la noi cu toată atribuțiunea ei.

Manifestările de ordin ortodox într'un sens au rămas, în celălalt au fost dărâmate, însă patrimoniul civilizației bizantine a trecut în sufletul nostru. Ceva mai mult, unitatea religioasă a poporului românesc a format în cursul vremii unitatea noastră politică.

Episcopii și călugării noștri de aici, din Ardeal, își primeau investitura lor dela mitropolitul Ungro-Vlahiei, sau se duceau la Iași, cu care aveau legături ierarhice. Vedeți deci, că pe deasupra granițelor politice existau legături sufletesti, care desființau granițele în cele spirituale. Acest lucru a fost în tot cursul vremurilor și când Mihael Viteazul veni de ocupă Alba-Iulia, restabilă mitropolia ortodoxă și prin aceasta săvârși un act de ordin bisericesc și în același timp de ordin național.

Habsburgii, cu speciala lor sensibilitate în materie politică, au făcut un act de televiziune politică, atunci când au silit poporul să treacă la unire cu Roma.

MOȘTUNE

votată la primul congres al FOR.-ului ținut la Sibiu în zilele 27—29 Oct. 1934

FOR-ul, convins de necesitatea tot mai mare ca în viața religioasă și morală să fie intensificată conștiința, și biserica ortodoxă este și rămâne temeliea statului român și cea mai puternică garanție a consolidării lui, cere:

1. ca solidaritatea ortodoxă să fie susținută printr-o organizare din ce în ce mai stăruitoare;

2. ca învățământului religios în școlile să se de atențiune mai mare și ca el să fie încredințat unor cateheți, cari dispun de tot timpul necesar pre a face un apostolat din catedrele lor;

3. ca cel puțin la una din academiile teologice din mitropolia noastră să se poată da examen de licență, drept recunoscut celei din Blaj;

4. ca să fie cât mai curând reînființată vechea episcopie a Maramureșului, leagănul istoric al descăliacărilor ortodoxe din Moldova, și înființarea deocamdată a episcopiei Timișoarei, satisfăcându-se astfel o veche hotărâre a congresului național bisericesc și o necesitate religioasă-morală a bănățenilor;

5. ca atât conducătorii bisericii, cât și guvernul țării să aibă toată sollicitudinea, aducând și jertfele materiale necesare, pentru ca în secime să fie readuși la matca bisericii ortodoxe și recâștigați națiunii româniei secuzăți sub stăpânirea trecută;

6. hotărăște ca fiecare secție eparhială a FOR-ului să verse jumătate din veniturile anului viitor 1935 sfintei patriarhii, pentru ridicarea catedralei ortodoxe din capitala țării;

7. mulțumește conducerii FOR-ului pentru străduințele depuse întru recuperarea fundațiunii Gojdu și o roagă să persevereze în această acțiune, pentru ca soluția definitivă să fie dată cât mai urgent;

8. constată cu îngrijorare că, catolicismul din România de ambele rituri, cum îi place să se numească, devine din ce în ce mai agresiv; FOR-ul respinge cu indignare atacurile sistematice împotriva ortodoxiei, atacuri cari nu cruța nici prestigiul arhierilor. Acestei acțiuni a catolicismului pe care o considerăm primejdioasă nu numai ortodoxiei ci și însuși statului român, FOR-ul îi opune hotărârea sa nestrămutată de a păstra neatinse drepturile bisericii dominante.

În special ne umple de revoltă românească faptul că la ultimul congres ținut la Lugoj, sub președinția unui ministru activ, s'au putut aduce hotărâri cari sunt în flagrantă contradicție cu constituția și cu dispozițiile pozitive din legile țării. Astfel respingem tentativa de a reduce rolul și însemnătatea Bisericii noastre dominante cu prilejul manifestațiilor cu caracter național și al festivităților oficiale și încercarea de a acapara pe seama catolicismului românesc și unguesc deopotrivă fonduri aparținătoare în mod legal exclusiv statului român, ca succesor de drept al fostului stat ungar.

9. Cerem ca așa zisul acord încheiat la Roma în 30 Mai 1932 cu Vaticanul, acord prin care s'a încercat în mod subversiv să se legifereze o instituție maghiară anticanonică, ilegală și primejdioasă statului român, să fie declarat nul și neavenit, fie printr'un act de guvernământ, fie prin votul parlamentului, fie prin justiție, pentru ca astfel statul român și universitatea din Cluj să intre în posesia averilor deținute în mod ilegal, de statul romano-catolic ardelean, averi în mare parte de origine ortodoxă.

Comitetul de direcție al Forului va lua toate măsurile pentru ca această hotărâre să fie dusă la îndeplinire cu toate mijloacele în timpul cel mai scurt;

10. congresul aduce omagii de devotament către Rege și Dinastia ortodoxă și mărturisește deplină solidaritate a mirenilor cu acțiunea PP. SS. LL. ierarhi și cu clerul întregii noastre Biserici ortodoxe.

Congresul Asociației clerului „A. Șaguna”

Luni la ora 4 d. m., după încheierea congresului F. O. R.-ului, s'a deschis congresul Asociației clerului „Andrei Șaguna”, fiind prezenți înalții ierarhi, dna Alexandrina Cantacuzino cu doamnele din comitetul sibiian al societății ortodoxe naționale a femeilor române, dl Onisifor Ghibu, preot Partenie, prot. Marin Preoteșcu dela Pitești, prot. Opreșcu din Gorj, Dr. G. Preda, și câteva sute de preoți.

Președintele, prot. G. Ciuhandu, a deschis ședința în cuvinte frumoase, semnalând simbioza fericită ce s'a format între F. O. R. și Asociația clerului. Din colaborarea cu mireni se pot nădăjdui cele mai bune rezultate.

La apoi cuvântul I. P. S. Sa, spunând cam următoarele:

«Iubită preoțime,

Eri și azi am fost martorii unor frumoase serbări religioase. Am văzut de ce cald entuziasm sunt străbătuți mireni pentru sf. noastră Biserică. Aceasta ne obligă pe noi preoții și mai mult. S'a fixat și un larg program de introducere a spiritualității creștine în păturile poporului.

Iată deci congresul de azi al preoțimii vine să încheie atât de potrivit festivitățile F. O. R.-ului. Cea mai potrivită încheiere este să se oblige fiecare preot să ducă la îndeplinire aspirațiunile Bisericii vii.

Trăim vremuri grele. Azi credința trebuie să fie steaua luminoasă pentru suflete. Numai cu ea înainte poate să învingă poporul greutatea de tot felul. De aceea trebuie să ne perfecționăm metodele de lucru, să ne încălzim iubirea pentru poporul nostru. Noi avem încredere în Acela care ne protejează, ne încălzește și povățuiește în tot momentul. Noi știm Cui slujim. Aceasta trebuie să ne dea curajul de-a porni cu toată energia la luptă misionară. Un popor sprijinit pe piatra credinței, nu poate fi învins de greutăți.

Rog pe bunul Dumnezeu să coboare harul Său asupra lucrărilor congresului, iar eu îi împărtășesc arhierestile mele binecuvântări».

Dna Alexandrina Cantacuzino aducând salutul «Societății ortodoxe a femeilor române» ține o foarte substanțială cuvântare. Cine a avut ocazie să asculte pe această admirabilă reprezentantă a aristocrației de spirit, nu se poate să nu fi rămas cucerit de energia verbului ei sacadat și luminos și de soliditatea cugetării ei, de serioasa ei cultură religioasă care se ridică până la înălțimea unui profund cugetător religios. Temeinicia cu care a vorbit despre educația religioasă a fetelor, despre realizările Domniei Sale în această direcție, nu sunt simple exerciții de retorică festivă, linie pe care principesa Cantacuzino o depășește infinit. Domnia Sa a adus la cunoștința congresului că a introdus încă din anul trecut, printr'un acord cu Ministrul Instrucțiunii, în toate școlile secundare de fete ale societății femeilor ortodoxe o oră zilnică de reculegere religioasă pe lângă orele obișnuite de religie. În această oră copila e obișnuită să cugete la datoriile sale. Căci omul nu are numai drepturi, cum l-a obișnuit mentalitatea mai nouă, ci mai ales mari datorii. În virtuțile ortodoxiei trebuie să găsim

posibilitățile de-a ne birui pe noi înșine și de-a birui pe alții.

În cl. I în această oră se dezvoltă sentimentele interioare, și se clarifică prin antitezele: adevăr—minciună, dreptate—injustiție, recunoștință—ingratitude, iubire de alții—egoism, toate prin povestiri, exemple apropiate, potrivite vârstei. Ora decurge în convorbiri, în comunicări dela suflet la suflet, între duhovnic și elevi.

În cl. II se cultivă sentimentele de milă pentru toate vietățile.

În cl. III se explică și se trezește iubirea pentru toate manifestațiile credinței în cultul Bisericii noastre.

În cl. IV se cultivă dragostea pentru faptele mari și eroii de tot felul din trecutul creștinismului.

În cl. V se contemplă, contra scepticismului, vieți eroice, de savanți, de scriitori, de oameni politici cari au fost în același timp buni creștini.

În cl. VI se scrutează cauzele cari împedecă dezvoltarea conștiinței morale.

Roadele acestor ore de reculegere sunt foarte bune. A fost introdus și sfatul părinților, cari se adună tot la 15 zile, pentru a discuta și face propuneri referitor la educația creștină a copiilor.

Păr. Partenie aduce salutul Asociației generale a clerului din Vechiul Regat, mulțumește pentru clipele de înălțare ce i s'au prilejuit la Sibiu și își exprimă speranța că preoțimea se va uni într-o singură mare asociație.

După Dr. G. Preda, care aduce salutul «Astrei», vorbește însuflețit și cu frățescă dragoste Prot. Marin Preoteșcu în numele soc. preoțești «Frăția» din eparhia Argeșului. Sfincția Sa, cunoscut pentru atitudinea favorabilă legii de organizare bisericească, pe care a și susținut-o în congresul de acum 2 ani al clerului din Vechiul Regat, folosește acest prilej pentru a spune că reprezintă, în chestiunea unirii forțelor preoțești într'un mănunchiu, ideea federalizării susținută și de preoțimea ardeleană. Căci numai prin federalizarea diferitelor societăți preoțești regionale sau eparhiale, se respectă și diferitele tradiții și se ține legătura strânsă cu ierarhii cari nu sunt înafară de preoțime, ci conducătorii ei firești.

Păr. Opreșcu aduce un salut bărbătesc dela P. Sa episcopul Vartolomeu și dela energica preoțime olteană organizată în soc. «Renașterea» care susține și ea ideea federalizării.

Unirea a fost inventată numai pentru a smulge o parte din masa românească și pentru a slăbi puterea de rezistență a poporului românesc. (Aplauze, bravo-bravo...)

Împotriva acțiunii determinată de această televiziune specială care exista la Viena și dându-și seama de pericolul acestei acțiuni, ca o apărare a legii ortodoxe față de persecuțiunea care venea dela Viena, s'a făcut o protestare din partea străbunilor, din punct de vedere bisericesc și în același timp o protestare de ordin național.

Exponentul ei, călugărul Sofronie în cursul veacului al 18-lea la 1760, a răscolit întreg sufletul poporului românesc din Ardeal. El a fost acela care a afirmat ideea revoluției noastre politice paralel cu ideea bisericească, — și când ura altora s'a revărsat asupra noastră, el împreună cu străbunii s'a împotrivi.

Acest călugăr s'a retras apoi ca arhimandrit la Curtea de Argeș.

Admirabilă pildă de devotament către lege și neam, tot așa de grăitoare ca și pilda preoților și țărănilor, cari au stat cu zecile de ani în închisori, pentru că n'au vrut să se despartă de ortodoxism.

Inchipuți-vă, dacă poporul nostru n'ar fi fost unit sufletește prin viața lui

religioasă, cât de greu s'ar fi făcut unirea de astăzi. În Jugoslavia nu s'a putut suda sufletește croatul alături de sârb, fiindcă între ei este această deosebire din punct de vedere religios. Pe câtă vreme la noi țaria, biruința noastră de azi și puterea rezistenței noastre de stat stă tocmai în această unitate religioasă, pe care formula sufletească milenară ne-o dă prin ortodoxism.

Sângele care s'a vărsat la Plevna pentru unitatea celor două principate și sângele celor 800.000, este sânge ortodox, el a făcut această țară. (Aplauze îndelungate, bravo, bravo !)

Credem deci, că ortodoxismul devine un imperativ categoric, o dogmă de stat, un fel de charta magna a românismului, ideea de bază a statului român, și fiecare om de stat are datoria imperioasă să țină seama de rolul ei istoric și național.»

În partea a doua a conferinței dl Oct. Goga a analizat cauzele care au scăzut, în epoca postbelică, nivelul solidarității noastre naționale.

În timp ce alte popoare sânt încă răscolite de un suflu de tinerete, noi românii avem aer de învinși. În ordinea evoluției nu mergem pe o cale de desvoltare morală. Înainte de război, ro-

mânii, animați de împlinirea aceluiaș ideal, erau identici în aspirații: realizarea granițelor istorice. Astăzi, individualismul exagerat slăbește sufletul românesc în resorturile lui.

Dl Goga enumără apoi următorii trei factori ai depresiunii morale: Psihologia masei după războiul care a schimbat exigentele de viață. Mulțimile au devenit conștiente de drepturile lor afirmând altă conștiință de viață. Dacă în Ardeal expropierea a făcut să dispară în parte clasa marilor latifundiați maghiari, cari erau opresorii românismului, în vechiul regat însă a desființat boerimea română care era reprezentanta unor vechi tradiții de spiritualitate și de românism. În locul marelui proprietar iubitor de tradiție, de lege și de ordine morală și intelectuală, a venit marea proprietar de voturi, demagogul, care, pentru câștigarea masei electorale, nu respectă nimic.

Am avut dela război 15 ani deficietari. Țara nu-i definitiv încheagată. Dacă țărănimea, din punct de vedere sufleteș, este perfect unitară, nu tot astfel se prezintă clasa conducătoare a țării. Peste ruinele și rănilor războiului, încă nevindecate, umbli strigoii. Noi n'am creiat încă prototipul adevăratului cetățean român și nici formula desăvârșită

a unității noastre de stat, care trebuie să devină problema capitală a vieții de stat, îndrumarea permanentă a conștiințelor românești. Fiecare om politic trebuie să devină un pedagog național, iar întreaga politică să primească caracterul unității naționale. —

În chestiunea revizionismului oratorul a zis:

Cine crede că revizionismul mai este posibil, se înșală. Nu există tribunal care să pună la îndoială dreptul nostru. Revizionismul este o simplă desertăciune, cu care se amăgește Budapesta.

Noi, pe lângă drepturi, avem posesiunea acestui pământ, și ceea ce s'a încheagat cu sânge, se va deschide tot cu sânge. Nu sântem nici opresori. Am suferit prea mult, pentru a face pe alții să sufere; dar țara noastră nu poate fi decât un stat național. Nu vom strânge de gât pe minoritari, dar nici nu-i vom tolera în agitațiile lor. Sânt resturile stăpânirilor de eri și trebuie să ne scăpăm de ele, fiindcă sânt în plină ofensivă și lucrează la subminarea statului român.

În încheiere dl Octavian Goga a cerut solidarizarea tuturor energilor conștiente ale neamului, pentru încheagarea și consolidarea statului unitar român...

Cetește apoi păr. II. *Felea* frumosul referat despre: „Cum activează în parohia mea: „Oastea Domnului“, Soc. „St. Gheorghe“ și «Reuniunea de tineri», atrăgându-și din partea I. P. S. Sale mitropolitului Nicolae alese aprecieri.

La discuția referatului, un membru al adunării exprimându-și oarecari nedumeriri cu privire la «Oastea Domnului», iau cuvântul PP. CC. Lor părinții protopopi: Dr. Iosif Blaga, Em. Stoica și Dr. V. Oana, arătând roadele minunate ale acestei mișcări. Păr. Gh. Secaș vorbește, în această legătură, transfigurat despre necesitatea *renașterii* preoțești.

La urmă ia cuvântul I. P. S. Sale mitropolitului Nicolae, rostind o cuvântare inspirată în favorul «Oștii Domnului».

Este un lucru pe care l-am remarcat demult, dar cred că numai acum mi s'a limpezit într-o explicare suficientă: Vraja cuvântărilor improvizate ale I. P. S. Sale, care cucereste și înalță dintr'odată atmosfera pe culmile gândurilor pure și a pornilor la jertfă. Cred că ea se explică prin aceea că în aceste momente vorbește direct simțirea intență a I. P. S. Sale. Sunt puțini oamenii aceia, nu numai într'o tagmă cum e cea preoțească, ci chiar într'o țară în același timp, la cari să vorbească ca la I. P. S. Sale direct simțirea, dar cu luminozitățile și cu claritățile proprii intelectului.

Enorma majoritate suntem robii idolului de intelect. Nu lăsăm simțirea să vorbească deadreptul, ci îi trecem inspirațiile prin critica orânduitoare, distilatoare, a intelectului, chiar dacă nu suntem raționaliști. Prin aceasta omorăm simțirea în momentul când cugetăm la ea și vrem să o exprimăm. Vorbirea noastră apare rece, fără viață. Sau dacă vrem să lăsăm simțirea să vorbească direct, ne trezim în nebulozități, contradicții, părăsiți de măsură în tonul și gesturile noastre. De aceea *trebuie* să servim mai mult intelectul, deși dușmănim teroarea lui. E aci, pentru cei conștienți, o dramă, o criză, pe care nu o pot lichida decât puțini.

I. P. S. Sale are acest excepțional dar: în improvizările Sale nu e nici o disjunție între intelect și simțire; intelectul e în mijlocul simțirii fără să fie deraiat de simțire. Cei mai mulți pot exprima sau viața din ei, o viață confuză, sau adevărul, un adevăr rece. În cuvântul I. P. S. Sale pulsează adevărul și viața, viața plină,

dar clară. Și mi se pare că acesta e idealul în artă, în vorbire și în toate. La I. P. S. Sale adevărul e viață și viața adevăr.

Cine ar putea să redea cele spuse de I. P. S. Sale în legătură cu renașterea preoțească fără de care «*Biserica e ca o holdă de grâu cu spice goale*», cu necesitatea ca cuvântul dumnezeesc să circule în lumea credincioșilor „ca seva în organismul viu“, cu metodele de câștigare a sufletelor. Sufletul scriitorului acestor lucruri a fost învăluit, copleșit, la un loc cu ale tuturor celorlalți preoți, încât nu i-a mai fost posibil să fixeze pe hârtie nici măcar momente din torentul de lavă duhovnicească ce se revărsa peste ei. Preoții au rămas la sfârșitul cuvântării multă vreme confundată în contemplarea viziunilor mărețe, de peste cari cuvântul I. P. S. Sale dase cortina grea, cotidiană, la o parte.

Ce-a mai urmat, citirea raportului de activitate din cursul anului trecut, cuvintele de mulțumită ale președintelui, au trecut topite în această vraje. Congresul s'a încheiat în acordurile cântării de laudă a lui Dumnezeu „*Bine ești cuvântat Doamne*“...

Și așa trecut-au cele 2 zile mari, cu vântul lor răscolitor peste sufletele noastre. D. S.

Nr. 1232—934

Anunț oficial

Se aduce la cunoștință P. C. preoți, cari catehizează în școala primară, că au apărut cărțile de religie pentru cele 4 clase ale școlilor primare scrise de P. C. părinte Dr. Andrei Buzdug, profesor la Academia noastră teologică din Cluj.

Ele se află de vânzare la Librăria arhidiecezană.

Le recomandăm cu toată căldura P. C. preoți catiheti.

Consiliul arhiepiscopesc

Nr. 9254 Bis.

Anunț oficial

Se aduce la cunoștință, că: am prelungit termenul de concurs la parohia vacantă *Teliu* cu încă 14 zile, dela data la care anunțul oficial va apărea în Telegraful Român.

Candidații, cari au concurat și au primit binecuvântare de candidare până la data de azi, nu vor mai înainta cerere nouă de binecuvântare de candidare și de concurs.

Sibiu, din ședința secției bisericesti dela 17 Octomvrie 1934.

Consiliul arhiepiscopesc.

Criza spirituală modernă și cauzele ei

[2]

de Dr. N. Balcă

Omul antic și al evului mediu trăiau în univers ca într'un întreg plin de sens. Pentru omul modern universul este un haos, care abia prin rațiunea omului devine cosmos: între om și Dumnezeu se întrepune rațiunea și intelectul cari rup raporturile și legăturile omului cu Dumnezeu și prin aceasta dispăre orice sens din lume. Acesta este un proces de desagregare, care își are — după noi — rădăcinile în concepția despre om și despre lume a idealismului-humanist, care neagă orice raport al vieții și-al omului cu un Dumnezeu transcendent. Urmările fatale ale transformării transcendenței în imanență se văd în special în domeniul religios. Spiritul pământului se redeșteaptă când în zei păgâni, când ca suflet al lumii, când ca simbol al puterilor instinctului. Dumnezeu revelat prin Cuvântul întrupat devine spirit al universului, sau ideea rațională despre Dumnezeu, — ideea apriori cea mai pură ca o existență ideală de valoare, creată de mintea noastră, pe care o cuprind toate religiunile pământului și care nu este altceva decât o idee regulativă, care nu are alt sens, decât acela de-a crea acțiunii

morale a omului o unitate.¹⁴ Dumnezeu devine așa dar pentru omul veacului modern o simplă ficțiune — cum a formulat-o Waihinger — căci aceasta este ultima consecință a acestei imanentizării. Și biserica — e vorba de biserica protestantă — în loc de-a se opune acestui proces, a ajutat la desăvârșirea lui. „Primul pas l-a făcut Luther prin aceea că a negat autoritatea bisericii și-a papei.¹⁵ Al doilea pas se face cu nimicirea autorității Bibliei și-a revelației prin critica biblică a veacului al 17-lea. Al treilea pas se face cu separarea religiei de dogme și ancorarea ei în sentimentul individului, așa cum o găsim în pietism și la Schleiermacher. Cel din urmă pas se face prin negarea religiei de către ateism, drept caracteristică a luptei dintre credință și știință.¹⁶ „Cu cât ideea despre Dumnezeu pierde din puterea ei supranaturală cu atât se ridică poziția omului și perioada aceasta nu se poate caracteriza altfel, decât ca o perioadă de preamărire a omului și-a desăvârșitei rupturi dintre om și Dumnezeu.¹⁷ Omul modern fundamentează această gloriificare a lui pe

¹⁴ Vezi Heinemann, op. cit. pag. 31.

¹⁵ Negarea autorității papale ceste cea mai însemnată faptă a Reformăiunii, nu însă negarea autorității bisericii și separarea religiei de dogme.

¹⁶ Heinemann op. cit. pag. 32.

¹⁷ Heinemann op. cit. pag. 32.

Când satul arde...

Cu mină gravă, dăscălească, păterii din sălașurile de pe lunca Târnavei, anunță lumea, târziu e drept, dar e mai bine mai târziu decât niciodată, că „satul arde“. Nu satul Blaj, se înțelege, „ci Europa, lumea“. Prin ce minune se va fi aflat lucrul acesta trist în Blaj, fie și numai la 2 săptămâni, după ce o știa tot universul, nu putem chiar precis explica. Să-l fi aflat prin unicul telefon ce răsună pe câmpia Blajului de tot felul de vorbe urâte, nu ne vine să credem. Căci unealta aceea numai că se chiamă telefon. În realitate prin ea nu pot circula decât tot felul de ghidușii disgratioase, cari fac deliciu „finilor“ intelectuali ce și-au făcut cultura la Roma.

Dar însăfârșit cum — cum nu, destul că oamenii au aflat în ce jale mare a căzut toată Europa după atentatul dela Marsilia și ne informează și pe noi, îndemnându-ne că de acum trebuie să stăm cuminiți.

Că lucrul trebuie să fie grav de tot o vedem din aceea că în același număr monitorul Blajului publică telegramele pe cari episcopii Majlath, Fiedler, Pacha, Cisar, Robu, le trimite în comun cu ierarhii uniți, Suci, Frențiu, Hossu, Nicolescu și Rusu. M. Sale Regelui, M. S. reginei Maria a Jugoslaviei și M. Sale reginei Maria a României. Te cuprinde îndoișoarea când vezi cum își îmbrățișază jalea în lacrimi comune Majlath și Suci, Fiedler și Frențiu, Pacha și Hossu etc. Induișoat va fi rămas și M. S. Regele de „sincerile“ condoleanțe ale episcopului Majlath pentru moartea cumnatului Alexandru, apărător al hotarelor Miciei Înțelegeri. Induișoat și mângăiat de lichidul combinat din lacrimă unguerească și „națională“, în care se va fi silit, zadarnic, să distingă umoarea lui Majlath spre a ști care e deosebirea între ea și cea a I. P. S. Sale Suci.

Când satul arde... Când pretutindenii națiunile își strâng rândurile, își saltă tornistul pe umeri și strâng mâna pe cureaua armei, șefii spirituali ai părții unite a poporului român fraternizează în conferință comună la Blaj cu prelații «catolici», între cari se găesc pațenți iredențiști unguri.

Când patima revizionită și-a ajuns apogeul turbării și-a ibucnit în atentatul dela Marsilia, șfii spirituali ai unei părți a poporului român se îmbrățișează în reșdința mitropoliei din Blaj cu umltele, deatâtea ori demascate, ale revizionismului unguresc.

Când se cere cea mai stânsă solidaritate între fiii neamului și când trebuie să privim cu bănuială orice mișcare unguerească, crifeii uniației nu mai încetează cu iecuvinițele la adresa unui episcop român ortodox și a întregii biserici ortodoxe, nu mai încetează cu bătoasele avertizări adresate guvernului, ploconindu-se în același timp cu cele mai politicoase complimente în fața „distingilor“ oaspeți, Majlath și Fiedler, priviți nu numai în persoanele lor, ci ca reprezentanți ai acelora pe cari-i știm cum se compoartă față de statul și neamul nostru.

Orice afirmare a românismului prin ridicarea de catedrale ortodoxe, prin exaltarea sentimentului național, prin îndemn la solidaritate națională în aceste momente când trebuie să ne întărim conștiința națională, gravii scribi ai Blajului o privesc ca pe-o pângărire neserioasă a momentelor de jale prin care trece Europa și se simt datori să facă cu noi „pe bona care reglementează pe puștii răzgăiați ce tipă în timpul prohodului și fac giumbușlucuri în fața convoiului de îngropare“ (Unirea, din 20 Oct. Nr. 42).

Serioși am fi numai dacă ne-am săruta și-am plânge și noi ca ei îmbrățișați cu Majlath și Fiedler.

La telefon, în același număr, „Unirea“ răspunde la gravele acuzații pe cari le-am adus uniației în articolul „Semănătorii de vrajbă“ doar cu gluma amărată (fac haz de necaz), că am descoperit pe atentatorii dela Marsilia și-i putem denunța Ligii Națiunilor.

Se vede că involuntar le-a scăpat un gând, care le va fi fost, oricum, trezit de prezența, la Blaj, în timpul complotului, a dușmanilor neamului nostru, un gând care tot îi roade un pic la conștiință: samână puțin Blajul în forma aceasta cu lagărul dela Janka Puszt.

Aceasta este situația la Blaj, când satul arde...

fietului său. Deaceea creația lui nu-și avea justificarea și cauza în ea însăși, ci ea avea un caracter simbolic. Valoarea ei proprie rămânea pe planul al doilea, căci pentru creștin, valoare absolută nu avea decât izvorul din care el se adapă. De aceea cultura creștină a evului mediu a fost o cultură teonomă.

Cultura luminismului și-a veacului nostru este autonomă. Sub autonomie înțelegem tocmai contrariul teonomiei. Rațiunea începe să se simtă în epoca luminismului matură și de aceea caută să formeze toate raporturile vieții după principiile și pretențiile ei. Pentru omul veacului nostru, care pretinde că este autonom, norma culturii și-a vieții nu mai poate fi revelația supranaturală a lui Dumnezeu, ci așa zisele adevăruri ale rațiunii. Rațiunea devine forul suprem de judecată. Omul „veacului luminilor“ neagă revelația supranaturală, încercând să găsească pentru toate domeniile spiritualului, cât și pentru religie, anumite principii, cari își au temeiul în rațiune. Și lui îi reușește această operație întru cât zice, — parafrazănd oarecum pe Hegel — tot ce este rațional, este natural, și tot ce este natural, este și rațional. Rațional și natural sunt caracterele cari constituiesc evidența omenescului. De aceea nici autoritatea și nici tradiția nu mai pot fi puncte de plecare pentru forma-

De încheiere îi avertizăm pe zeloșii scribi ai Blajului să se rețină cu necuviințele măcar la treptele scaunului episcopesc. Oricâtă poftă ar avea să arunce cu cuvinte urâte în „păr. Ivan“, să și-le țină pentru certurile în familie. Altfel vom fi siliți să onorăm și noi fețele episcopesci ale uniației, sigur nu cu injurii gratuite, ci cu lucruri ceva mai întemeiate.

Să fim înțeleși!

Nr. 9415/1934 Ep.

Circulară

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din Arhiepiscopia ortodoxă română de Alba-Iulia și Sibiu

Împrumutul de înzestrare

În baza legii publicate în Monitorul Oficial Nr. 156 din 10 Iulie 1934 Ministerul finanțelor a publicat prospectul de emisiune pentru „Împrumutul de înzestrare a Țării“ 4¹/₂% din 1934.

Acest împrumut este destinat să acopere cheltuielile pentru investiții absolut necesare apărării naționale, culturii naționale, agriculturii, construcției și refacerii de drumuri, precum și alte lucrări publice.

Ministerul finanțelor emite obligațiuni la purtător în valoare nominală de 1000 Lei, cari vor fi reprezentate prin titluri de: o obligațiune, 2 obligații, 5 obligații, 10 obligații și 20 obligații, adică se vor emite titluri având următoarele valori nominale: 1000 Lei, 2000 Lei, 5000 Lei, 10.000 Lei și 20.000 Lei.

Obligațiunile vor fi purtătoare de dobândă de 4¹/₂% pe an începând din 1 Decembrie 1934 și până la amortizarea lor.

Amortizarea obligațiunilor se va face în cel mult 40 de ani prin trageri la sorți trimestriale, începând din anul 1935.

Plata dobânzilor și amortizărilor se va face în Lei, așa cum sunt definiți prin legea monetară din 7 Februarie 1929, adică un Leu corespunzând cu valoarea legală de azi a unei cantități de 10 miliarde aur cu titlu 0,900.

Atât dobânzile cât și sumele cu cari se amortizează obligațiunile acestui împrumut, sunt scufite de orice fel de impozit [elementar și

supra cotă] și de orice fel de taxe prezente sau viitoare percepute sau impuse de stat.

Obligațiunile ieșite la sorți la tragerile trimestriale vor fi rambursate la scadență cu premii mari sau cu prime de rambursare.

Pentru fiecare total de un miliard de Lei subscriși în împrumut se plătește anual următoarele premii:

1 obligație cu . . .	Lei 3.000.000
2 obligații cu câte „	1.000.000
4 „ „ „ „	500.000
4 „ „ „ „	250.000
46 „ „ „ „	100.000

Celelalte obligații ieșite la sorți și cari nu au ieșit la tragerea cu premii, se vor achita cu o primă de 200 Lei peste valoarea nominală de 1000 Lei.

Prețul de emisiune al unei obligațiuni de 1000 Lei este de 880 Lei și se plătește odată cu subscrierea.

Subscripțiunile și vărsămintele la acest împrumut se vor face între 5 și 30 Noembrie 1934 la Banca Națională a României și Sucursalele ei, la Casa Națională de economie și Cecuri poștale, la Birourile oficiilor poștale, la toate Caselle publice și la Băncile ce vor fi arătate la timp.

Ghișeurile de subscripție vor pune la dispoziția subscriitorilor formulele necesare, iar pentru sumele vărsate vor elibera o chitanță de primire.

Titlurile definitive convenite subscriitorilor vor fi liberate în schimbul chitanțelor de vărsăminte prin ghișeurile unde s'au făcut subscrierile.

Din cele de mai sus rezultă, că Statul ofere cele mai avantajoase condițiuni posibile subscriitorilor la acest împrumut, dându-le ocaziunea de a-și investi într-un plasament sigur și rentabil numerarul disponibil, care astăzi — din cauza crizei prin care trec instituțiile bancare — stă teaurizat fără a produce nici un venit.

Afară de aceasta, socotim de o datorință patriotică a tuturor cetățenilor țării, ca să contribuie cu toții în măsură cât mai largă la acoperirea acestui împrumut destinat înzestrării țării, căci numai fiind țara bine înzestrată cu toate cele necesare pentru apărarea națională, pentru promovarea culturii naționale, a agriculturii și a altor multe nevoi, va putea această țară

să se ridice și să prospereze atât ea, cât și cetățenii cari o constituiesc.

De aceea recomandăm parohiilor din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, ca din numerarul disponibil ce au să plaseze cât mai mult în acest împrumut de înzestrare a țării.

Totodată invităm pe P. C. protopresbiteri și pe C. preoți să subscrie și ei la acest împrumut și îi îndatorăm să facă în parohiile lor o propagandă cât mai intensă printre credincioși pentru reușita acestui împrumut, explicându-le condițiunile extrem de avantajoase pe lângă cari se lansează împrumutul și îndemnându-i să subscrie toți cari dispun de numerar.

Până la 2 Ianuarie 1935 Oficiile protopresbiterale vor înainta la Consiliul nostru arhiepiscopesc câte un tablou întocmit după parohii, din care să se poată vedea ce sume s'au scris de către parohii la acest împrumut.

Sibiu, din ședința Consiliului arhiepiscopesc, ca senat epitropesc, finută la 31 Octomvrie 1934.

Nicolae m. p.,
Arhiepiscop și Mitropolit.

Virgil Nistor m. p.,
secretar.

Telegrame trimise dela Congresul FCR-ului

Majestății Sale

REGELUI CAROL II

BUCUREȘTI

Frăția ortodoxă română, adunată la Sibiu în întâiul ei congres anual, îndreptă cu profund respect și nefermărită iubire întâiul ei gând spre Cel ce veghiază cu tărie și devotament asupra bisericii ortodoxe, care este cel mai neclintit stâlp al Tronului și reazăm etern al statului național român.

Sextil Pușcariu

Președintele Frăției ortodoxe române

Inalt Prea Sfințitului

PATRIARH MIRON

BUCUREȘTI

Frăția ortodoxă română, adunată la Sibiu în întâiul ei congres anual, regretând că nu poate avea în mijlocul ei pe capul bisericii ortodoxe, îi trimitem expresia celui mai sincer devotament și îi cere

binecuvântarea pentru lucrările ei prezente și viitoare.

Sextil Pușcariu

Președintele Frăției ortodoxe române

Dlui

GH. TĂTĂRESCU

Președintele Consiliului de Miniștri

BUCUREȘTI

Frăția ortodoxă română, adunată la Sibiu în întâiul ei congres anual, vă aduce adânci mulțumiri pentru sprijinul ce l-ați acordat totdeauna bisericii drept credincioase și vă roagă să fiți și în viitor paznicul drepturilor ei de biserică dominantă.

Sextil Pușcariu

Președintele Frăției ortodoxe române

Dlui

STELIAN POPESCU

Președintele Ligii antirevizioniste

BUCUREȘTI

Biserica strămoșească s'a identificat totdeauna cu idealul național. Frăția ortodoxă română vă trimite dela întâiul congres adeziunea ei în lupta contra revizionismului asigurându-vă de sprijinul ei necondiționat.

Sextil Pușcariu

Președintele Frăției ortodoxe române

Dela un congres militant

— Scrisoare deschisă, în legătură cu provocările la adresa bisericii ortodoxe și a conducătorilor ei —

În congresul dela Lugoj, ținut de curând, de asociația uniaților noștri zisă „Agru“, s'au rostit despre românii ortodocși cuvinte provocătoare și lipsite de bună credință, ca și de bună cuviință, cum se poate constata din raportajul apărut în ziarele din Oradea (unul chiar oficial), Cluj și Blaj.

Un ziar clujan, în raportul său despre acel congres la care au participat și episcopi unguri, a crezut că trebuie atacat în deosebi Episcopul ortodox dela Oradea, P. Sfințitul Roman; din acest motiv P. S. Sa Episcopul Roman s'a simțit îndemnat să trimită următoarea scrisoare deschisă directorului dela „România Nouă“ din Cluj:

Domnule Director, — Mi s'a atras atenția la raportul lui (s. p.) publicat în Nr. din 13 Octomvrie 1934 al „României Noi“ asupra congresului general dela Lugoj al „Agru“-lui.

În acel raport, între alte incriminări la adresa bisericii ortodoxe, se spune textual:

„Păr. Dr. Tit. Mălai cu rava-i elocință arată cum în Oradea un ofițer a trebuit să dea o lecție

rea vieții omului, ci singură rațiunea are acest drept. Crezând că el nu trebuie să asculte decât de porunca rațiunii, omul creia o „religie naturală“, un „drept natural“, o „etică naturală“ și o „educație naturală“, ceace înseamnă că el năzuia să creeze o cultură fundamentată numai în adâncurile eului rațional, însuflețită numai de patosul ideii umane și de principiul autonomiei.

Consecința acestei năzuințe este criza spirituală în care se sbate veacul nostru. În năzuința lui spre libertate absolută și n' nemărginită lui încredere în bogăția și posibilitățile rațiunii, omul rupe legăturile metafizice și religioase cu Acela care este creatorul și centrul lumii, devenind el acest centru. Autonomia eului omenesc nu este altceva, decât postularea libertății ca supremă realizare a omenescului, făcând din om măsura tuturor lucrurilor. Eul omului modern se pretinde autonom, pentru că el nu mai recunoaște o altă putere dincolo de granițele omenescului. Justificarea și certitudinea că așa trebuie să fie, îi este dată acestui om de efemerele realizări ale spiritului în domeniul culturii. Trufia și nemărginită încredere a spiritului omenesc s'au unit pentru a detrona pe Dumnezeu. Omul veacului al XX-lea nu mai crede în Dumnezeu, pentru că acest Dumnezeu nu mai poate exista alături de eul lui ab-

solut autonom,¹⁸ pentru că acest om își este sie-și Dumnezeu.

Noi credem că nu greșim, când pretindem că cel mai vinovat de criza spirituală în care noi trăim, este idealismul humanist, pentru că criza spirituală apuseană nu este decât o criză a humanismului.¹⁹ Humanismul, zice Forsthoft în cartea amintită, este cauza crizei spirituale. Homo-humanus, „omul în sine“, construit de sistemele idealiste humaniste, cu pretențiile lui creatoare absolute, a făcut ca să se nască o tensiune nespuse de încordată între viață și realitate. Criza actuală este consecința nesocotirii realității. Dorința omului după libertate spirituală a dus la liberalismul modern, care căutând să realizeze aceste pretenții nebune de autonomie ale eului omenesc, a rupt până și cele mai necesare legături ale vieții. Ideea pe care se fundamentează acest liberalism este ideea de libertate, înțeleasă în sensul de negare a oricărei legături și-a oricărei autorități exterioare: omul este liber de orice răspundere în fața lui Dumnezeu, în fața comunității și n' fața semenilor săi, pentru că eul său este, pentru el, autorita-

¹⁸ Vezi Jaspers, Die geistige Situation der Zeit, pag. 130.

¹⁹ Vezi nespuse de interesanta carte a lui Forsthoft, Das Ende der humanistischen Illusion, pagina 66.

tea cea mai supremă și idolul căruia el i se închină.

Liberalismul acesta care la început se afirmase numai în domeniul politicului, astăzi a cuprins toate domeniile de manifestare ale vieții omenești, până la educație, etică, morală și religie, rupând orice legătură a omului cu ontologicul. Liberalismul, ca un copil spiritual și credincios al idealismului, a ridicat altar de închinare unui singur zeu: eului omenesc. Și pentru că idolii sânt efemeri, ca și realizările înfiripate în numele lor, tot asemenea și turul iluziilor humaniste, clădit în numele acestui zeu, a început să se nărue. Credința în libertatea absolută a spiritului omenesc și în puterea lui creatoare nemărginită a făcut ca să dispară ordinea, care de veacuri stăpânea viața omului.²⁰ Trezit acum din beția mării și înfricoșat de golul și prăpastia care amenință să-l înghită omul începe să-și dea seama de ce s'a întâmplat cu el. Încrezut în spiritul său subiectiv ca „rația“²¹, omul s'a desprins de realitatea dată lui prin creație, cu dorința de-a deveni liber. Libertatea aceasta,

²⁰ Vezi, Gogarten, Glaube und Wirklichkeit, Iena, pag. 68.

²¹ „Filosofia mai nouă a căutat să dovedească dumnezeirea intelectului — și a recunoscut că numai rațiunea este dumnezeiască și ființă absolută“. Feuerbach, Grundsätze, der Phil. W. II, p. 273.

era însă o simplă iluzie. Libertatea spirituală, înțeleasă ca libertatea omului în fața lui Dumnezeu, a fost transformată de liberalismul modern în individualism și interpretată ca un drept absolut de autodeterminare a omului, și ca eliberarea individului de conștiința heteronomă, „Dar se pune întrebarea: în numele cui se face această eliberare? Ea se face în numele omului, în numele ideii de umanitate. Acesta nu poate fi un răspuns, căci omul nu poate elibera pe om în numele omului, din motivul că omul nu-și poate fi sie-și țel“.²² De aici golul vieții omului modern! „Totul, ceace el a câștigat în largime a pierdut în adâncime. Eliberarea lui a fost desrădăcinare“.²³ Metafizical a dispărut înăpoia spațialului și-a temporalului, cari trec pe primul plan al vieții. Și acest secol a fost numit deaceia cari se cred chemați să eticheteze devenirea spiritului omenesc, „secolul luminii“ spre deosebire de întunecatul ev mediu.²⁴ Este veacul în care rațiunea omului cunoaște cele mai mari triumfuri: veacul descoperirilor, al eliberărilor și al cunoașterii; veacul „des „befreiten“, an sich selbst sich berausenden

²² E. Günther Gründel, Die Sendung der jungen Generation, München, 1933, pag. 323.

²³ Berdjajew, Das neue Mittelalter, pag. 26.

²⁴ Berdjajew a arătat cât de falsă este această părere, Vezi cartea lui: „Das neue Mittelalter“.

episcopului care-l anchetă pe chestia căsătoriei cu gr. cat. Se cere congresului protest energic împotriva acestui sistem cu adevărat ridicol.

Cum eu nu-mi aduc aminte să fi fost cândva dascălit de vre-un ofițer, rog aici pe domnul Dr. Tit. Mălai ca în termen de 48 ore să-mi spună tot aici în public numele ofițerului cu indicația textului, timpului și locului unde mi s'ar fi aplicat lecția.

In nădejdea, că veți aprecia interesul adevăratului, Vă rog Domnule Director, să binevoiți a publica aceasta scrisoare deschisă în proximitate număr al «României Noi».

Oradea, 13 Octomvrie 1934.

Cu binecuvântare:
Roman Ciorogariu
Episcop

La această scrisoare, Prof. Titus Mălai răspunde, cam în doi peri, în același ziar, că «n'a vorbit de lecție dată episcopului», și că a vorbit numai de copiii unui ofițer ortodox botezați la uniți.

O întărire ceva mai precisă a adevărului, se vede că era o prea grea problemă pentru părintele canonic Dr. Titus Mălai.

Este însă caracteristică îndrăzneala cu care un preot unit se atinge de prestigiul unui ierarh ortodox venerat de întreg poporul românesc.

INFORMAȚIUNI

SUPRIMAREA CELOR DOUA CURBE EXCEPȚIONALE, APLICATE SALARIILOR PREOȚEȘTI

La încheierea ziarului suntem înștiințați că I. P. S. Sa mitropolitul nostru Nicolae a primit din partea dlui ministru al cultelor, Al. Lapedatu, o adresă prin care îl încunoștințează că Consiliul de Miniștri din 31 Oct. cor. a suprimat curbele aplicate excepțional și nedrept pe salariile preoțesți în 1931 și 1932.

Pentru repararea acestei nedreptăți s'a prevăzut în bugetul în curs al cultelor, un fond de 30 milioane Lei.

Noile salarii preoțesți vor fi sporite cu sume variind între 350—2200 Lei lunar, după gradul studiilor, gradații și localități.

Plata noilor salarii va începe pentru Biserica ortodoxă la 1 Dec. 1934, iar pentru celelalte culte la 1 Ian. 1935. Aceasta pentru că Biserica ortodoxă, spre deosebire de celelalte culte, a acceptat să i se suprimă o mare parte din personalul său bugetar.

Exprimăm toată mulțumirea dlui ministru al cultelor, Al. Lapedatu și On. guvern pentru repararea acestei nedreptăți.

Menschengeistes²⁵. Caracteristica acestui veac este, după cum am amintit și mai sus, negarea oricărei entități dincolo de granițele omenescului și afirmarea până la absolut a eului omenesc. De aceea acest secol de trufie ai spiritului omenesc nu l-am putea caracteriza mai bine, decât numindu-l luciferic.

Trufia aceasta luciferică a lui homo-humanus este cauza crizei în care se sbuciumă omul Apusului. Asemenea lui Lucifer, omul devine sclavul unei puteri anonime nemai recunoscând legătura care îl unea cu obârșia lui metafizică, cu Dumnezeu și nici aceea, dată prin creația lui, cu ceilalți oameni. În această stare ne aflăm noi acum. În locul legăturii existențiale ca teme al oricărei comunități omenești, au intrat organizații bazate pe libertatea absolută a omului. În locul răspunderii și-al ascultării omenești, domnesc egoismul și bunul plac al așa zisei personalități create. Omul nu mai este înțeles decât ca putere de lucru, întrucât asupra lui nu dispune decât anonimul eului său.

²⁵ E. Günther Gründel, op. cit. pag. 319.

Universitatea din Cernăuți și-a inaugurat noul an de studii în 24 Oct. 1934. Inaugurarea coincide cu a 15-a aniversare dela transformarea universității cernăuțene în așezământ de învățatură românească. Din raportul dlui rector Ion I. Nistor, ministru al muncii, — raport desfășurat în această zi, — asupra activității universitare, aflăm că în anul de studii expirat s'au înscris la universitatea cernăuțeană: 2692 studenți și 565 studente. La facultatea teologică au fost 1194 studenți și 10 studente. (La facultatea de filosofie și litere, precum și la cea de științe, numărul studentelor întrece binisor pe al studenților). După oconfesiune: 2191 ortodocși (2117 români), 679 mozaici, 196 romano-catolici, 63 evanghelici. Studenții dela facultatea de teologie s'au recrutat din toate eparhiile și din 58 dintre 71 județe din țară. Examenul de licență la teologie l-au trecut 138 candidați. — Raportul dlui rector s'a încheiat cu nobile îndemnuri adresate studențimii, arătându-i că temeiurile învățăturilor propagate în sanctorul acestei universități sânt creștine deopotrivă cu întreaga noastră civilizație românească.

Parastas. Vineri, 26 Octomvrie 1934, în ziua sfântului marelui martir Dimitrie, s'a oficiat în biserica ortodoxă română din Sibiu-Iosefin, prin părintele paroh Ioan B. Boiu, parastas întru veșnica odihnă a fericitului fondator *Dimetrie Andronic*. După parastas, în sunetul clopotelor, s'a făcut procesiune la mormântul marelui defunct. În veci pomenirea lui!

† Ioan Petrișor paroh ortodox român, tatăl părintelui protopop și consilier referent Traian Petrișor, a adormit în Domnul în ziua de 28 Octomvrie 1934, în al 81-lea an al vieții și al 58-lea an de activitate publică, dintre cari 14 ani de dascălie și 44 de preoție. Inmormântarea rămășițelor pământești ale decedatului s'a făcut în 31 Octomvrie 1934 în cimitirul ortodox român din Alțina, prot. Agnita. Odihnească cu dreptii!

„Prevedere și economie“ este noțiunea largă, ce ne îndeamnă să ne reîntoarcem la vechile virtuți, pe care se razimă bună starea materială a popoarelor cu pretenții de civilizație.

Cumințenia poporului nostru spune: „strânge bani albi pentru zile negre“. Acest duh de economie, împreună cu învățătura cărții din școală și biserică, nu poate decât să folosească tuturoara, și particularilor, și obștei.

Dar banul care prisosește, nu e făcut pentru a-l ține ascuns și a-l păstra neîntrebuințat. Vorba e ca întrebuințarea lui să fie săvârșită înțelept și prevăzător.

Una din căile care prezintă cea mai mare siguranță de restituire a banilor la termen statorit, garantând plata la timp a dobânzilor, este subscrierea la *împrumutul național de înzestrare a țării*. Subscrierile la acest împrumut încep zilele acestea.

Semnând la împrumutul de înzestrare, ajutăm țara și ne ajutăm pe noi înșine, creiându-ne un venit însemnat și sigur.

Cărți de religie, pentru clasele 1—4 ale școlii primare, de profesorul Dr. Andrei Buzdug, sânt manuale alcătuite cu rară pricepere și conform cu rânduețile noastre bisericesti. Autorul pune aceste manuale la dispoziția preoțimii, a învățătorilor și a tinerimii școlare. Le recomandăm și din partea noastră. De vânzare în toate librăriile de seamă.

Supraveghetoare. D-nul Dr. N. Ittu medic în Sibiu caută pentru sanatoriu său o femeie. Preferă o preoteasă văduvă, încă în putere, sub 60 ani, pe care să o angajeze ca supraveghetoare în sanator. On. preoțime e poftită a atrage atențiunea unei văduve, care ar fi avizată și aplicată să ocupe această slujbă, având a se adresa direct d-lui Dr. N. Ittu medic în Sibiu, Str. Regina Maria.

Duminecă 4 Noemvrie 1934, făcându-se pomenirea dragului și bunului nostru

Gh. Bogdan-Duică

rugăm rudele, prietenii și pe ceie l-au iubit, să ia parte la parastasul ce se va oficia în Catedrala ortodoxă din Sibiu, precum și la Cimitirul central.

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, în 4 Noemvrie 1934, va predica părintele *M. Neagu*.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Țara Bârsei, revista brașoveană, sub conducerea inteligentă și nu de ajuns răsplătită a profesorului *Ax. Banciu*, a apărut pentru lunile Noemvrie—Decemvrie 1934, cu material bogat și de interes istoric și cultural. Paginile sale conțin și calde rânduri închinete memoriei fraților Bogdan: *Alexandru* mort în război la 14 Octomvrie 1914, și *Gheorghe Bogdan-Duică*, răposat de curând. — Abonamentul pentru un an 260 lei. Adresa: *Brașov, strada Mureșenilor 28*. (Dăm adresa mai ales pentru domni „abonați“, cari uită mereu că abonamentul trebuie achitat).

Promoteu, revista lunară brașoveană de luptă pentru propășire, frumos și adevăr, sub îngrijita direcție a poetului ardelean *Ioan Al. Bran-Lemeny*, a apărut pentru lunile Septemvrie—Octomvrie 1934 cu ales material de literatură, critică, recenzii, cronici, note etc. — Abonamentul anual 80 lei. Redacția: *Brașov, Piața Libertății 25*.

Sibiul Literar, revistă de literatură și cultură generală. Fondator: *Elie Măgeanu*, redactor: *Pimen Constantinescu*. Nr. 3—6 din 1934 conține articole variate și interesante, în proză și versuri. Abonamentul anual 60 lei. Editura și Administrația: „*Librăria Săteanului*“, Sibiu, strada Regele Carol II, Nr. 1.

Publicațiile periodice românești ale Sibiului de azi, schiță bibliografică, de prof. *Pimen Constantinescu*, Tip. „Săteanului“ 1934. — O broșură extrasă din revista „*Sibiul Literar*“. Prețul 5 lei.

Nr. 8354—934

ANUNT

Consiliul eparhial din Chișinău a tipărit 14 tablouri religioase ale sărbătorilor împărătești, pentru predarea Religiei în școlile primare. Se pot procura prin Librăria noastră arhidiecezană cu costul de 280 Lei plus cheltuețile de transport.

Le recomandăm P. C. preoți-cateheți, cari predau religia în școlile primare.

Consiliul arhiepiscopesc

Nr. 275—934

[57] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Peștera, protopopiatul Băița, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în *Telegraful Român*.

Beneficiile împreunate cu acest post: 1. Întregirea salariului dela stat. 2. Câte 2 dkl cucuruz sfărâmat dela 45—50 familii.

3. Stola obișnuită în parohie. Cererile de concurs însoțite de actele necesare și de încuviințarea Prea Veneratului Consiliu arhiepiscopesc, se vor înainta, în termenul legal, oficiului protopopesc. Candidații, cu știrea oficiului protopopesc, se vor prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare pentru a face cunoștință cu credincioșii.

Oficiul protopopesc ortodox Băița în înțelegere cu cons. parohial din Peștera.

Băița, la 10 Octomvrie 1934.

Dumitru Secărea
protopop.

Publicație de licitare

Pentru darea în întreprindere a lucrărilor de construcție a Școlii normale „A. Șaguna“ din Sibiu, se publică licitație.

Reflecții vor înainta oferte în plic sigilat până la 12 Noemvrie 1934 la ora 12 din zi Consiliului arhiepiscopesc ortodox român în Sibiu, unde se pot vedea planurile, devizele și se dau informații.

Odată cu depunerea ofertelor se va depune garanție de 5% din valoarea ofertei în numerar sau efecte publice ale Statului român cotate pe cursul zilei.

Consiliul arhiepiscopesc își rezervă dreptul de a alege liber dintre ofertanți.

Consiliul arhiepiscopesc.

Nr. 274—934

[58] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Săliștioara cu filia Stoeneasa, protopopiatul Băița, se publică prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în *Telegraful Român*.

Beneficiile împreunate cu acest post: 1. Întregirea salariului dela stat.

2. Câte una ferdelă porumb dela fiecare familie din materă, iar din filie câte 20 lit. porumb sfărmat dela fiecare familie, ori echivalentul în bani.

3. Folosirea cimitirului din matera Săliștioara.

4. Venitele stolare statorite în ședința consiliului parohial ținută la 30 Ianuar 1934.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare și de încuviințarea Prea Veneratului Consiliu arhiepiscopesc, se vor înainta în termenul legal oficiului protopopesc. Candidații, cu știrea oficiului protopopesc, se vor prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a fi cunoscuți credincioșilor din parohie.

Oficiul protopopesc ortodox Băița în înțelegere cu consiliile parohiale.

Băița, la 10 Octomvrie 1934.

Dumitru Secărea
protopop.

Nr. 290—934

[59] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III-a Ațel, protopopiatul Mediașului, prin aceasta se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima apariție în *Telegraful Român*.

Venitele împreunate cu acest post:

1. Salar dela stat.

2. Sesiune parohiată 14 jugăre arător și fânaț.

3. 1/4 jugăr grădină.

4. Două sortii lemne de foc (circa 6 stânjini) din pădurea comunală. Tăiatul și adusul lemnelor privește pe preot.

5. De locuință se va îngriji parohia.

6. O zi de clacă dela fiecare familie.

7. Venitele stolare stabilite pentru întreg tractul.

Candidații îndreptățiți își vor trimite subsemnatului cererea de concurs provăzută că toate documentele necesare, anexând și autorizația de candidare dela Veneratul Consiliu arhiepiscopesc, și cu avizul subsemnatului oficiu se vor prezenta în parohie și în biserică la serviciul liturgic.

Mediaș, 1 Octomvrie 1934.

Ioan Crăciun
protopop.

Anunțuri și reclame

Cel mai răspândit ziar care poate fi întrebuințat pentru anunțuri și reclame în cercurile preoțesți din Ardeal, este

Telegraful Român

Anunțuri și reclame se primesc la Administrația ziarului, în Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45.